

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

**IDEOITA JA VIRIKKEITÄ ALOITTELEVALLE OPINTO-
OHJAAJALLE**
”Kättä pidempää perusopetuksen oppilaanohjaukseen”

**Mia Pölönen
Essi Riihinen**

2005

**Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos**

Pölönen Mia ja Riihinen Essi

Ideoita ja vinkkejä aloittelevalle opinto-ohjaajalle. ”Kättä pidempää perusopetuksen opinto-ohjaukseen”.

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen Koulutus ja Tutkimus, 2005, 60 s.

TIIVISTELMÄ

Kehityshankkeen päätavoitteena on koota idea- ja virikepaketti ohjaajan uraansa peruskoulussa aloittelevalle opinto-ohjaajalle. Työssä käsitellään perusopetuksen yläluokkien (7-9) ohjausta ja siihen nivoutuvia ohjauksen käsitteitä.

Työssä esittelemme lyhyesti kolmea ohjauksen lähestymistapaa: sosiodynaamista lähestymistapaa, ratkaisukeskeistä lähestymistapaa ja psykodynaamista lähestymistapaa.

Kehityshankkeen viitekehyksenä toimii Suomen peruskoulujärjestelmä. Tarkastelun kohteena ovat peruskoulun yläkouluikäiset nuoret. Peruskoulun ohjaustyön perustana on valtakunnallinen opinto-ohjauksen opetussuunnitelma. Peruskoulun erityisryhmistä otamme tarkempaan käsittelyyn monikulttuurisen ohjauksen.

Työn tavoitteena on löytää peruskoulun ohjauksesta keskeisimmät aihealueet, jotka käsitellään perusopetuksen kolmen viimeisen vuoden aikana. Kuhunkin aihealueeseen on liitetty ideoita ja virikkeitä oppituntien sekä henkilökohtaisen ohjauksen tueksi. Keskeisimpinä aihealueina ovat: turvallinen ryhmä, oppiminen, Suomen koulutusjärjestelmä, minäkäsitys ja itsetunto, yhteishaku ja työelämä.

Kehityshankkeen myötä halusimme selventää omaa mielipidettämme ohjauksen oppikirjan roolista oppituntien onnistumisen kannalta. Toteamme, että oppikirja helpottaa opinto-ohjaajan työtä. Lisäksi oppikirja auttaa aloittelevaa opinto-ohjaajaa sekä ohjattavia hahmottamaan opinto-ohjauksen keskeiset sisällöt.

Kehityshanke auttoi sen tekijöitä tiedostamaan ja selkiyttämään omaa ohjausnäkemystä. Työn osana tuotetut oppitunti-ideat ja –virikkeet ovat jo suurelta osin mukana omassa käytännön ohjaustyössämme.

AVAINSANAT

perusopetuksen ohjaus, ohjauksen lähestymistapa, opetussuunnitelma, ideoita ohjaukseen

Pölonen Mia ja Riihinen Essi Riihinen

Ideas and suggestions for beginners in career counseling. "Support material for school counseling in comprehensive schools."

Jyväskylä: University of Jyväskylä; Department of Teacher Education. Guidance and Counseling and Research Unit, 2005, 60 p.

Guidance and Counseling Development Projects and Practices

ABSTRACT

The main objective of the development project is to compile ideas and suggestions for career counselors at the beginning of their careers in the comprehensive schools. The work covers counseling of the upper forms (7-9) of the comprehensive school as well as the guidance concepts involved.

The study consists of a brief presentation of the three approaches to guidance and counseling; the socio-dynamic approach, the result orientated approach and the psychodynamic approach.

The Finnish comprehensive school system forms the framework for the development project and the study concentrates on the pupils in the upper forms of the school. Career counseling in the comprehensive school is based on the national career counseling curriculum. Out of the various special groups in the school we have concentrated on the counseling of multicultural groups.

The aim of the project is to define the main subject areas of the comprehensive school counseling which are covered within the last three years (forms 7-9) of the comprehensive education. Ideas and suggestions have been included in each subject area to support both classroom work and personal counseling. The most important subject areas are a safe and secure group, learning, the Finnish education system, individual identity and self confidence as well as national application procedure and working life.

With the development project our aim was also to clarify our opinion of the importance of the textbook for classroom work. We conclude that the textbook offers considerable assistance to the career counselor. The ideas and implementation of the guidance material is sensible though very time-consuming.

The development project enabled the authors to identify and clarify their own views on counseling. Practical ideas produced as part of the project have in the main already been included in practice in our counseling work.

Key words;

counseling in comprehensive school, approaches to counseling, ideas for counseling

ESIPUHE

Ajatus kehityshankkeen aiheesta lähti halustamme kehittää ja syventää omaa työtämme. Teemme molemmat töitä peruskoulun opinto-ohjaajina ja työhistoriamme opinto-ohjaajina on vielä melko lyhyt. Tuoreessa muistissa molemmilla ovat ensimmäiset vuodet opinto-ohjaajana ja päällimmäisinä muistoina näistä vuosista ovat epävarmuus ja tietämättömyyden tuska. Tavoitteenamme on koota ideapaketti työtään aloittavan opinto-ohjaajan työn tueksi.

Työmme on toteutettu parityönä. Isomman kirjallisen työn tekeminen kahdestaan on haaste, johon halusimme tarttua yhdessä. Yhteistyöprosessi oli aikaa vievää, mutta hedelmällistä. Erityisen antoisana koimme keskustelumme ja ideoiden vaihdon, joissa korostui tasavertainen dialogi. Oli rikkaus vaihtaa mielipiteitä ja kokemuksia, joiden myötä molempien henkilökohtainen ohjauksikäsitelmä laajeni sekä syventyi. Kehityshankkeen työstäminen kahdestaan vaati onnistuakseen paljon aikaa sekä selkeää työnjakoa.

Resurssipula on peruskoulun arkityötä leimaava fakta. Säästöt kohdistuvat usein oppikirjoihin ja niinpä meillä molemmilla on kokemusta opinto-ohjauksen oppituntien toteuttamisesta ilman oppilaille jaettavaa oppikirjaa. Halusimme kehityshankkeemme ohessa selkiyttää mielipidettämme siitä, mikä on oppikirjan rooli opinto-ohjauksen oppituntien toteuttamisessa; pärjääkö opinto-ohjaaja ilman kirjaa?

Opinto-ohjaajien monimuotokoulutuksen puitteissa olemme saaneet tutustua ohjauksen teorioihin. Kehityshankkeemme puitteissa esittelemme lyhyesti kolme ohjauksen teoriaa. Tavoitteenamme on työmme myötä selkiyttää omaa ohjauksellista näkemystämme ja tiedostaa oma suhteemme ohjauksen teorioihin.

Perusopetuksen opinto-ohjaus käsittää luokkatuntien lisäksi oppilaiden henkilökohtaisen ohjauksen. Usein opinto-ohjaajan ohjattavana on useita satoja oppilaita ja yhteen oppilaaseen käytettävä aika on hyvin lyhyt. Olemme omassa ohjaajan työssämme kaivanneet työkaluja onnistuneen henkilökohtaisen ohjauksen toteuttamiseen. Osana kehityshanketta olemme ideoineet henkilökohtaisen ohjauksen tueksi käytettävää materiaalia.

Olemme molemmat kokeneet opinto-ohjauksen oppituntien työstämisen ilman käytettävissä olevaa oppikirjaa hyvin työlääksi. Materiaalien kehittämiseen ja monistamiseen kuluu runsaasti aikaa. Opinto-ohjaajan työtä leimaa usein kiire ja tällöin oppituntimateriaalin työstäminen tuntuu turhautavalta. Kehityshankkeemme tavoitteena on koota työmme tueksi käyttöömmme ideoita, joita toteuttamalla helpotamme omaa työtämme. Olemme hyvin iloisia, jos ideoistamme on hyötyä myös muille ”tuoreille” opinto-ohjaajille.

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
ESIPUHE	4
1 KATSAUKSIA OHJAUKSEN LÄHESTYMISTAPOIHIN	6
1.1 SOSIODYNAAMINEN LÄHESTYMISTAPA.....	6
1.2 RATKAISUKESKEINEN LÄHESTYMISTAPA.....	7
1.3 PSYKODYNAAMINEN LÄHESTYMISTAPA	8
1.4 KOKEMUKSIAMME OHJAUKSELLISTEN LÄHESTYMISTAPOJEN SOVELTAMISESTA PERUSKOULUN OHJAUSTYÖHÖN	8
2 OHJAUSTYÖ PERUSKOULUN 7-9 LUOKILLA	10
2.1 OHJAUSTYÖN VAIHEITA PERUSKOULUSSA	10
2.2 OHJAUSTYÖ NUORTEN PARISSA	10
2.3 OHJAUS OSANA MUUTTUVAA MAAILMAA, ESIMERKINÄ MONIKULTTUURINEN OHJAUS	12
2.4 OPPILAANOHIJAUKSEN OPETUSSUUNNITELMA.....	15
3 OPPILAANOHIJAUKSEN SISÄLTÖJÄ	19
3.1 TURVALLINEN RYHMÄ.....	19
<i>Meidän koulun jengi</i>	21
<i>Tila ja tyypit tutuiksi</i>	22
<i>Koulun säännöt</i>	23
<i>Käytöskukka</i>	24
<i>Työrauha</i>	25
<i>Musaa opotunteihin</i>	26
<i>Lähtö autioille saarelle</i>	27
3.2 OPPIMINEN	28
<i>Ajankäytön abc</i>	30
<i>Opiskelutapojen kartoitus</i>	31
<i>Opiskelun pikkuniksit</i>	32
3.3 KOULUTUSJÄRJESTELMÄ	33
<i>Koulutusalaristikko</i>	35
<i>Sanaselitystä lukiosanoista</i>	36
3.4 MINÄKÄSITYS JA ITSETUNTO	37
<i>Avuksi ohjauskeskusteluun 1</i>	38
<i>Avuksi ohjauskeskusteluun 2</i>	39
<i>Oili Optimisti ja Pekka Pessimisti</i>	40
<i>Vuorovaikutuskaavio</i>	41
<i>Itsetunnon vaakakupit</i>	42
<i>Hyvä kuuntelija</i>	43
3.5 YHTEISHAKU	44
<i>Yhteishaun avaimet</i>	45
3.6 TYÖELÄMÄ	46
<i>Ammattirulla</i>	48
<i>Ammattilaatikko</i>	49
<i>Etätyö, osa-aikatyö, yötyö</i>	50
<i>Elokuvienv ammatit; totta vai tarua?</i>	51
<i>AmmatINVALINTATEHTÄVÄ</i>	52
<i>Otetaan tet tosissaan</i>	53
<i>Tet-haastattelu</i>	54
<i>Etsi kaverille töitä</i>	55
4 JOHTOPÄÄTÖKSET	56
LÄHTEET	57
LIITE	59

1 KATSAUKSIA OHJAUKSEN LÄHESTYMISTAPOIHIN

1.1 Sosiodynaaminen lähestymistapa

Ohjauksen sosiodynaamisen näkökulman kehittäjä ja uranuurtaja on R.Vance Peavy, joka julkaisi tämän suuntauksen ensiajatukset teoksessaan vuonna 1974. Vuonna 1988 ilmestyi ensimmäinen julkaisu, jossa käytettiin tästä ajattelutavasta nimeä sosiodynaaminen ohjaus.

Sosiodynaamisen ohjauksen ideat on suunniteltu inspiroimaan sekä ohjaajia että ohjattavia ja tuomaan ohjaus lähelle ihmisten arkikokemusta. Sosiodynaamisen ohjauksen ihmiskuva on holistinen ja se näkee ihmiset toimijoina, jotka toimivat sosiaalisissa konteksteissa. Sosiodynaamisesti ajatellen ihmistä voidaan pitää itseään luovana, tarinankertojana ja kulttuurikeskeisesti olemassa olevana.

Ihmiset hakeutuvat ohjaukseen yleisesti saadakseen apua konkreettisten käytännön elämän ongelmien selvittämiseen. Sosiodynaaminen ohjaus ei ole parantamismenetelmä vaan se on elämän suunnittelemisen yleismenetelmä. Sosiodynaamisen ohjauksen pyrkimyksenä on saada aikaan sellaiset olosuhteet, jotka edistävät uusien näkökulmien oppimista ja uusien kykyjen kehittymistä. Tavoitteena on saada ohjattava löytämään ajatuksia siitä miten voisi päästä elämässä eteenpäin omien valintojen pohjalta. Sosiodynaamisessa ohjaustilanteessa sekä ohjaajalla että ohjattavalla on tärkeää annettavaa ohjauskeskusteluun. Ohjaaja ja ohjattava pyrkivät turvautumaan yhdistettyyn älykkyyteensä, luovuuteensa ja elämäkokemukseensa. Sekä avunhakija, että ohjaaja ovat asiantuntijoita (Onnismaa, Pasanen, Spangar 2004).

Onnismaan (2004) mukaan sosiodynaamisen ohjauksen ensiarvoinen väline on tasa-arvoinen dialogi. Dialogisuus perustuu oletukseen, että sekä puhujan että kuuntelijan on antauduttava avoimeen, vuorovaikutukselliseen viestintään. Dialogisessa keskustelussa yhdistyvät kuunteleminen, puhuminen, kysyminen ja vastaaminen sekä kunnioittava hiljaisuus. Sosiodynaaminen ohjaustilanne on siis vuorovaikutuksellinen oppimisprosessi, joka haluaa korostaa mahdollisuuksia.

Onnismaa (2000) korostaa, että nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa omien valintojensa kautta. Jokainen elämän eri siirtymävaiheissa valittu polku suuntaa yksilön tulevaa elämäntulkua. Hän korostaa myös, ettei uravalintaa saisi erottaa ammatinvalinnanohjauksessa yksilön muusta elämäntilanteesta, ja tulevaisuudensuunnittelua olisi tarkasteltava laaja-alaisena elämäntulkun suunnitteluna (Onnismaa, Pasanen, Spangar 2000).

Sosiodynaaminen ohjauksen näkökulma soveltuu peruskoulun opinto-ohjauksen työvälineeksi. Haasteena on luoda ohjaajan ja ohjattavan välille luottamuksellinen suhde, joka antaa tilaa aidolle dialogille. Peruskoulun ohjaajalla voi ohjattavia olla 200-500, jolloin resurssit eivät luo realistista tilaisuutta muodostaa jokaisen ohjattavan kohdalla hedelmällistä dialogiin perustuvaa ohjaustilannetta. Ohjaustilanne tulisi myös perustua vapaaehtoisuuteen, mutta peruskoulussa on tilanteita, jolloin ohjattava tulee ohjaustilanteeseen valmistautumattomana sekä haluttomana dialogiseen keskusteluun.

Sosiodynaaminen ohjaus on kulttuurikeskeistä, jolloin peruskouluissamme opiskelevat maahanmuuttajaoppilaat muodostavat ohjaukselle uusia haasteita. Ohjaaja ei tunne kulttuuria, josta ohjattava on lähtöisin ja voi syntyä kulttuurieroista juontavia väärinkäsityksiä puolin ja toisin. Maahanmuuttajaoppilaan kielitaito on usein heikko ja tasavertaisen ja avoimen dialogin syntymiseen ei ole mahdollisuutta. Joillekin

kulttuureille on ominaista auktoriteetin kunnioitus ja omien mielipiteiden ilmaiseminen ei ole sopivaa. Näin ollen avoimelle vuorovaikutukselle ominaiset peruslähtökohdat eivät ole mahdollisia toteutua.

Peavy korostaa yksilön mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä. Peavyn mukaan ihmisellä on elämänsä aikana valittavana erilaisia elämänpolkuja ja omien valintojensa kautta kukin muodostaa itselleen oman elämänpolkunsä. Peruskoulun opinto-ohjauksessa tulisikin nuorille välittää tunne siitä, että he itse voivat valinnoillaan vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa. Monella nuorella ammatinvalintaan sekä jatko-opintoihin liittyvät mielipiteet pohjaavat heidän vanhempinsa ja lähimpien kavereiden mielipiteisiin. Opinto-ohjaajalle onkin iso haaste murtaa ennakkoluuloja jakamalla oikeaa ajanmukaista tietoa ja kannustaa tältä pohjalta nuoria tekemään omia valintojaan.

1.2 Ratkaisukeskeinen lähestymistapa

Parin viime vuosikymmenen aikana psykoterapian alalla on kehitetty lyhytkestoisia lähestymistapoja, joihin kuuluu myös ratkaisukeskeinen lähestymistapa. Amerikkalaista psykiatria, Milton Ericsonia, pidetään yleisesti systeemisen lyhytterapian perustajana. Ericson korosti, että terapiaa haetaan olemassa olevien vaikeuksien takia, paremman tulevaisuuden toivossa, ei menneisyyden ymmärtämisen lisäämiseksi. Ericsonin terapiassa oireet ovat usein tie ongelman ratkaisuun ja yksittäisen henkilön oireita ja ongelmia voi aina tarkastella osana suuremmasta vuorovaikutuskuviosta. Oireet ilmaisevat jotakin koko järjestelmän tilanteesta (Furman 1986).

Ratkaisukeskeinen terapia ja ohjaus on systeemisesti suuntautuneen lyhytterapian piiristä syntynyt työmuoto. Ratkaisukeskeinen lyhytterapia syntyi vuonna 1976 Milwaukeen, USA:n perustetun Brief Family Therapy Centerin kokeilujen tuloksena. Oleellinen ero BFTC:n ja muiden lyhytterapiakeskusten työmallisissa on se, että ratkaisukeskeisessä terapiassa huomio kiinnitetään enemmän onnistuneisiin ongelmanratkaisuihin kuin itse ongelmiin ja poikkeuksiin ongelmallisena pidetyssä käyttäytymisessä enemmän kuin ongelmakäyttäytymiseen sinänsä (Weakland et al 1982, 263-275).

Riikonen (1992, 69) korostaa, että ratkaisusuuntautuneen toiminnan lähtökohtana ovat asiakkaan tai ohjattavan omat näkemykset ja tavoitteet. Myös tuloksellisuutta arvioidaan asiakkaan tai ohjattavan tavoitteiden näkökulmasta. Tavoitteet eivät aina ole selkeitä, joten niiden selvittelyllä ja muotoilulla on olennainen merkitys.

Ratkaisukeskeisessä lähestymistavassa painotetaan pienten muutosten merkitystä ja uskotaan, että pieni muutos ohjattavan jossain asiassa tuo muutoksen myös muihin asioihin. Ratkaisukeskeisessä ajattelussa korostetaan ohjattavan omia voimavaroja ja se edistää ohjattavan itsehallintaa ja edesauttaa itseluottamuksen syntymistä. Keskeistä on myös asiakaskeisyys ja positiivinen ajattelu, jossa suunnataan aina kohti parempaa tulevaisuutta. Asiakas tuottaa itse ongelman, tavoitteen sekä ratkaisun. Asiakkaan rooli on ratkaisukeskeisessä lähestymistavassa avainroolissa ja asiakkaalla itsellään on hallussaan ongelman ratkaisun avaimet.

1.3 Psykodynaaminen lähestymistapa

Psykodynaamiset ohjausteoriat ovat saaneet vaikutteita Sigmund Freudin kehittämistä teorioista. Nykypäivän ohjausteorioiden ja käytännön toimintamallien kannalta kenties merkittävintä Freudin ajatuksissa oli persoonallisuuden tiedostamattoman ja tiedostetun kerrostuman tarkastelu, jonka mukaan persoonallisuus jakautuu kolmeen osaan: ”id”, ”ego”, ”superego”. Psykodynaamisen lähestymistavan mukaan ohjauksen tavoitteena on auttaa ohjattavaa tunnistamaan paremmin tiedostamattomat tunteensa ja käymään niitä läpi, kunnes hän kykenee luomaan niihin ”aikuisen persoonalle” ominaisen suhteen (Lairio, Puukari 2001, 48-49).

Freudin mukaan ihmisen minä puolustautuu luontaisesti tilanteissa, joissa se joutuu tavalla tai toisella uhatuksi. Minän puolustusmekanismit kehittyvät vähitellen ja niitä voidaan pitää ihmisen normaalin kehityksen kannalta välttämättöminä. Tärkeitä puolustusmekanismeja ovat mm. torjunta, projektio, reaktionmuodostus, kohteensiirto, regressio ja rationalisaatio (Lairio, Puukari 2001).

Psykodynaamisessa lähestymistavassa keskeisiä termejä ovat transferenssi sekä vastatransferenssi. Transferenssilla tarkoitetaan varhaisissa ja merkityksellisissä ihmissuhteissa koettujen tunteiden elämistä uudelleen terapia- tai ohjaussuhteessa. Vastatransferenssilla puolestaan tarkoitetaan ohjaajan aiempien ihmiskokemusten heijastumista ohjaussuhteeseen. Transferenssin kannalta on eduksi, että ohjaajan ja ohjattavan välille sallitaan luontevien ja inhimillisten siteiden syntyminen (Lairio, Puukari, 2001, 51-52).

Edellä kuvatun ohjauksikäsitteen mukaan tärkeät ihmissuhteet vaikuttavat ohjaustilanteeseen. Esimerkiksi ohjattavan suhde omiin vanhempiin voi olla hyvin vaikea ja tämä heijastuu myös hänen suhtautumisessaan ohjaajaan. Ohjaajalla tulisi olla rohkeutta auttaa ohjattavaa tiedostamaan käyttäytymisensä ja tunteidensa taustoja.

Myös ohjaustyötä tekevän tulisi ”olla sinut” oman menneisyytensä kanssa. Asian tuntevan ja aidon ohjaustyön edellytyksenä on se, että ohjaaja on käynyt läpi oman elämänsä eri vaiheita ja ihmissuhteita.

1.4 Kokemuksiamme ohjauksellisten lähestymistapojen soveltamisesta peruskoulun ohjaustyöhön

Jokaisen ohjaustyötä tekevän tulisi perehtyä ohjauksen eri lähestymistapoihin ja peilata niitä omaan käytännön ohjaustyöhön. Kokemuksemme oli, että jokaisessa lähestymistavassa on paljon hyviä elementtejä ja jokaisesta löytyy myös ulottuvuuksia, jotka ovat hyvin kaukana peruskoulun ohjaustyön arjesta. Ehkäpä tavoitteeksi voi asettaa sen, että jokainen ohjaustyötä tekevä muodostaa oman käsityksensä hyvästä ohjauksesta ja poimii eri lähestymistavoista ne ainekset, jotka kokee tukevan omaa ohjaustyötä.

Sosiodynaamisen lähestymistavan ajatus saada ohjattava aktivoitumaan omien valintojen tekemiseen sopii erinomaisesti peruskoulun ohjaustyöhön. Tavoitteenamme on omassa ohjaustyössämme saada oppilaat oivaltamaan omien valintojen merkitys oman tulevaisuuden kannalta. Peavy (1997) korostaa, ettei uravalintaa saisi erottaa ammatinvalinnanohjauksessa yksilön muusta elämäntilanteesta. Omassa työssämme haluamme ohjata oppilaita kokonaisvaltaisesti kohti omaa uravalintaa. Valitettavan

usein käytännön ohjaustyössä törmää tilanteisiin, joissa oppilaan valintojen taustalla on selvästi kodin luomat odotukset ja paineet. Sosiodynaamisen lähestymistavan korostama dialogisuus on ohjaustyössämme tavoite. Valitettavasti aina joskus ohjaustilanteen vuorovaikutus on aika yksisuuntaista ja avoin vastavuoroinen dialogi jää vain haaveeksi. Osa ohjattavista peruskoululaisista eivät tule ohjaustilanteeseen vapaaehtoisesti ja ohjauksen kokeminen pakkona estää avoimen dialogin mahdollisuuden. Opinto-ohjaajan työtä leimaava aikapula rajoittaa myös mahdollisuutta aikaansaada ohjaajan ja ohjattavan välille avointa ja luottamuksellista dialogia. Omassa työssämme olemme joutuneet tietoisesti harjoittelemaan hiljaisuuden merkitystä osana ohjauskeskustelua. Oivalsimme, että ohjaajan ei aina tarvitse ohjaustilanteessa olla äänessä vaan hiljaisuus voi edesauttaa ohjattavan ajatteluprosessia ja antaa tilaa uusille luoville ajatuksille.

Ratkaisukeskeisen lähestymistavan tapa sivuuttaa menneisyyden merkitys nykyiseen ongelmaan tuntuu peruskoulun ohjaustyössä vaikealta. Peruskoulun ohjaustyön onnistumiseksi on ohjaajan perehdyttävä myös esim. oppilaan alakoulun aikaisiin oppimistuloksiin. Mielestämme emme siis voi ohjata kohti tulevaisuutta unohtamalla menneisyyden. Omassa ohjaustyössämme keskitymme oppilaan tulevaisuuteen ja ratkaisukeskeisen mallin mukaan haluamme korostaa pienten muutosten merkitystä esim. tarkistamalla oppilaan läksyjentekotavat. Ratkaisukeskeisen mallin mukaan haluamme ohjaustyössämme aktivoida oppilasta kiinnostumaan omasta tulevaisuudestaan riittävän ajoissa, jottei esim. ammatinvalintapäätökset jää yhdeksännen luokan yhteisvalintaprosessin loppuvaiheisiin. Haluamme ratkaisukeskeisen lähestymistavan mukaan auttaa ohjaustyöllämme nuoria löytämään avaimet ongelmiensa ratkaisuihin itse. Omassa ohjaustyössämme tavoitteenamme on luoda ohjaukseen positiivinen ja tulevaisuuteen tähtäävä ote.

Psykodynaaminen lähestymistavan mukaan ohjaaja auttaa ohjattavaa tiedostamaan hänen käyttäytymiseensä vaikuttavia tiedostamattomia tunteita ja käymään niitä läpi. Olemme omissa ohjaustyössämme pyrkineet aktivoimaan nuoria pohtimaan syitä heidän käyttäytymiseensä ja valintoihin. Ohjauskeskusteluissamme olemme kiinnittäneet huomiota ohjattavalle esittämiimme kysymyksiin, joiden myötä ohjattava joutuu itsekin syvällisemmin pohtimaan syitä omalle käyttäytymiselleen. Asiantuntevan ohjaajan on hyvä tunnistaa ja tiedostaa psykodynaamisen lähestymistavan mukaiset puolustusmekanismit. Ohjattava voi käyttää tiedostamattaan jotakin puolustusmekanismia, jos hän kokee ohjaustilanteen tavalla tai toisella uhkaavana. Ohjaajina olemme pohtineet myös omia mahdollisia puolustusmekanismeja ja transferenssin sekä vastatransferenssin esiintymistä omissa työssämme. Ohjaajina haluamme olla rohkeita ja ”olla sinut” oman menneisyytemme kanssa. Oma ohjaajakoulutuksemme aikana on ollut hyvä tilaisuus ”matkata omaan itseemme” ja menneisyyteemme. Oman elämän eri vaiheiden läpikäyminen antaa meille ohjaajina paremmat eväät asiantuntevan ohjaustyön ammattilaisiksi.

2 OHJAUSTYÖ PERUSKOULUN 7-9 LUOKILLA

2.1 Ohjaustyön vaiheita peruskoulussa

Suomen koululainsäädäntöön on kirjattu oppilaan ja opiskelijan erityinen oikeus saada opinto-ohjausta. Oikeus saada ohjausta kertoo opinto-ohjauksen vahvasta asemasta maamme koulujärjestelmässä. Oppilaan ja opiskelijan yksilöllinen huomiointi ja yksilöllisen oppimisen edistäminen nousevat entistä selkeämmin koulun perustehtäväksi.

Suomalainen opinto-ohjaus rakennettiin aikanaan kansallisten tarpeiden pohjalta, ja sen institutionaalinen kehitys on noudattanut kulloinkin vallitsevia koulutuspolitiikan trendejä. Muutoksesta kertoo myös ohjaukseen liittyneiden käsitteiden kirjavuus ja vaihtuvuus (Onnismaa, Pasanen, Spangar 2002).

Ensimmäiset opinto-ohjaajat koulutettiin Jyväskylän yliopistossa vuonna 1971 ja heidän tehtävänä oli viedä ”peruskoulusanomaa” eteenpäin koulun sisällä. Tällöin opinto-ohjaajiin kohdistui runsaasti ennakkoluuloja, mutta heidän asemansa vakiintui osaksi peruskoulua. 1980-luvulla opinto-ohjauksen laadullinen taso nousi selvästi. Koulun ja työelämän yhteistyö vilkastui ja ohjaukseen satsattiin enemmän resursseja. 1990-luvulla laman seuraukset tuntuivat myös ohjauksessa, työttömyys lisääntyi ja oppilaitokset olivat äärimmilleen täynnä. Koulutus muuttui tavaraksi ja koulujen tulohaus rohkaisi kouluja profiloitumaan ja kilpailemaan keskenään. 1990-luvulla koko opinto-ohjaus oli vaakalaudalla ja tällöin opinto-ohjaajat siirtyivät kokonaisyöaikaan.

2000-luku asettaa ohjaukselle uusia haasteita. Yhä tärkeämpänä pidetään opettajan ja oppilaan sekä kodin ja koulun välistä vuoropuhelua (Onnismaa, Pasanen, Spangar 2002, 82).

Opinto-ohjaus käy jatkuvaa vuoropuhelua meitä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Muutokset yhteiskunnassa heijastuvat nopeasti opinto-ohjaajan työkenttään. Esimerkiksi alaan liittyvä termistö muuttuu uuden opetussuunnitelman myötä (vrt. peruskoulu, perusopetus) Tästä johtuen työssämme esiintyy sekä uusia että vanhoja termejä. Tämän päivän haasteita ohjauksessa ovat myös globalisaatio ja monikulttuurinen ohjaus.

2.2 Ohjaustyö nuorten parissa

Matka lapsuudesta aikuisuuteen on vuosina lyhyt, mutta sisäisesti ja ulkoisesti erittäin kiehtova ja monitahoinen. Nuoruutta on usein kuvattu kriisiksi ja näin elämän antamaksi uudeksi mahdollisuudeksi. Tärkeä tekijä kriisin läpityöskentelyssä on osapuilleen terveellä pohjalla oleva itsetunto. Kriisissä olevalla ihmisellä on tarve raivata sekä ulkoiset että sisäiset esteet kasvunsa tieltä. Tällaisiksi esteiksi nuori kokee helposti vanhempansa ja muut häntä ohjaamaan pyrkivät sekä hänen itsenäisyyttään rajoittavat aikuiset. Siksi nuori kapinoo ja syntyy selkkauksia eri sukupolvien välille.

Nuoren on vaikea toimia empaattisesti tilanteessa, jossa hän kokee kasvunsa olevan uhattuna.

Viime vuosina niin maailma kuin elämä meillä Suomessakin ovat muuttuneet suuresti. Olemme yhteiskuntana kohdanneet odottamattomia vaihteita ja uusia jokaista koskettavia asioita. Todennäköisesti yhteiskuntamme kehittyy yhä monimutkaisemmaksi ja muutosten tahti jatkuu kiivaana. Tämä edellyttää ihmisiltä joustavuutta ja kykyä kehittää ajanmukaisia, tarpeellisia taitoja sekä valmiuksia. Vanhojen, sukupolvelta toiselle siirtyvien mallien rinnalle on uuden sukupolven luotava omat tuoreet ratkaisunsa.

Nuoren on tehtävä tärkeitä valintoja, jotka vaikuttavat selkeästi hänen tulevaisuuteensa. Kuvaa omasta tulevaisuudesta ei kannata muovata enää vanhempien kaavan tai edes sen hetkisen yhteiskunnallisen aseman mukaiseksi. Suunnitelmia voi joutua muokkaamaan useaan kertaan elämänsä aikana. Tämä vaatii kykyä sietää ja kestää epävarmuutta. Tärkeitä ominaisuuksia ovat joustavuus, kyky suuntautua uuteen, optimistinen elämänasenne, itseluottamus, kyky ideoida ja tehdä päätöksiä sekä vastuuntunto.

Nykyaikana lapset ja nuoret viettävät elämästään yhdeksän vuotta peruskoulussa. Se on pitkä aika. Suurimmalle osalle suomalaisista koulu antaa hyvät lähtökohdat elämään. Osalle se kuitenkin jää muistoihin epäonnistumisten ja pettymysten aikana. Silloin myöhemminkin on vaikea kiinnostua ja innostua opiskelemaan Onneksi nykyään on lukuisia uusia mahdollisuuksia löytää oma tie ja tapa oppia uutta.

Murrosikäisen elämään sisältyy ainakin kaksi suurta muutosta: siirtyminen yläasteelle ja sen päätyttyä lukion, ammatillisen koulutuksen tai työelämän aloittaminen. Yläasteelle siirtyminen on nuorelle muutos, jonka merkitystä ja vaikutuksia aikuiset eivät aina oivalla. Ala-asteen päätyminen on murrosikäiselle merkki varsinaisen lapsuuden loppumisesta. Uuteen kouluun siirtyminen koettelee murrosikäisten itsetuntoa ja rohkeutta kohdata haasteita. Yhtäkkiä he, jotka jo tottuivat olemaan koulun vanhimpien oppilaiden roolissa, ovatkin jälleen koulun nuorimpia. Ympäristökin on heille vieras ja outo. Oppilaiden näkökulmasta katsottuna nykyinen ala- ja yläkoulu voivat olla kuin kaksi eri maailmaa. Muutokset koulunkäynnissä, siirtymiset asteelta toiselle tai yläasteelta lukioon tai muihin jatko-opintopaikkoihin ovat nuorelle myös tärkeitä oppimiskokemuksia. Suurin osa nuorista selviytyy aivan hyvin ja samalla saavat käyttöönsä aikuisuutta varten tärkeitä selviytymisstrategioita (Jarasto, Sinervo, 1999, 153-203).

Mikä minusta tulee isona? Tuo kysymys on ilmestynyt nuoren elämään jo lapsuudesta lähtien. Vaikka nuoret ovat kuulleet eri ammateista, niiden maailma on silti jäänyt heille vieraaksi. Vanhemmat usein kertovat työstään, elämänsä keskeisestä sisällöstä, lapsilleen yllättävän niukasti. Yläasteen loppupuolella oman ammatin valinta voi tulla nuorelle hämmentävänä yllätyksenä. Onneksi peruskoulun opinto-ohjaukseen kuuluvat työelämään tutustumiset (TET-päivät) antavat nuorelle edes pienen kosketuksen työelämään.

Ammatinvalinta on suuri kysymys nuoren elämässä tulevaisuutta ajatellen. Usein se on melkoinen haaste keskellä murrosiän aallokoita. Sen pohdintaan ei aina jää tarpeeksi aikaa ja kiinnostusta. Suuri osa nuorista on vielä liian valmistautumattomia päättämään, mitä he elämältään haluavat. Kypsä ammatinvalinta vaatii nuorelta yllättävän paljon. Jotta se olisi itsenäinen ratkaisu, nuorella tulee olla tarpeeksi sosiaalista kypsyyttä ja riippumattomuutta. Hänen on täytynyt pohtia omia arvojaan ja jäsentää sitä, mikä hänelle on tärkeää elämässä sekä miettiä, missä hän on hyvä ja mikä

häntä kiinnostaa. Tärkeitä ovat myös kehittyneet ongelmanratkaisutaidot, selkiytynyt minäkuva ja tiedot eri ammateista sekä koulutusvaihtoehtoista (Jarasto, Sinervo, 1999).

Monelle nuorelle lukiosta muodostuu helposti paikka, johon mennään ihan vain siksi, että halutaan lisää aikaa harkita tulevaisuutta. Tällöin on hyvä tietää se, että huonolla lukiotodistuksella on vaikeampi päästä tiettyihin ammattikouluihin kuin paremmalla peruskoulun todistuksella. Tarjonta omalta osaltaan sanelee nuorten valintoja. Tulevaisuuteen voi ratkaisevasti vaikuttaa se, millä paikkakunnalla asut ja minkälainen on lähiympäristön koulutustarjonta.

Helena Kasurinen (2000) kuvaa artikkelissaan tutkimusta nuorten tulevaisuusorientaatiosta. Tutkimus pohjaa vuonna 1999 julkaistuun väitöskirjaan ”Personal future orientation: Plans, attitudes and control beliefs of adolescents living in Joensuu, Finland and Petrozavodsk, Russia in 1990s” (Onnismaa, Pasanen, Spanger, 2000). Keskeytämme seuraavaksi kuvaamaan tutkimuksesta lähinnä suomalaisten nuorten osuutta.

Tutkimuksen aineisto kerättiin Suomessa ja Venäjällä. Tutkimuksen kohteena olivat nuorten tulevaisuuteen liittyvät suunnitelmat ja asenteet. Aineiston avulla pyrittiin myös selvittämään, miten molemmissa yhteiskunnissa 1990-luvulla tapahtuneet muutokset vaikuttivat nuorten elämään ja suunnitelmiin. Tutkimuksessa nuorten tulevaisuusorientaatio käsitettiin lähinnä henkilökohtaisen elämän suunnitteluksi ja asenteiksi omaa tulevaisuutta kohtaan. Tulevaisuusorientaatiota pyrittiin selvittämään nuorten suunnitelmien, asenteiden ja elämänhallintakokemusten avulla eli kysymällä, miten nuoret uskoivat voivansa vaikuttaa oman elämänsä kulkuun (Onnismaa, Pasanen, Spanger, 2000).

Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että koulumenestys ennusti parhaiten nuorten koulutusreitin valintaa. Sosiaalinen tausta näytti myös vaikuttavan siihen, suunnittelivatko nuoret ammattikoulu- vai yliopisto-opintoja. Yliopisto-opintoja suunnittelivat hyvin koulussa menestyneet nuoret, joiden vanhemmat olivat saaneet korkea-asteen koulutuksen ja erityisesti äidit olivat ylempiä toimihenkilöitä. Tulosten perusteella voidaan todeta, että perheen koulutuspääoma vaikuttaa nuorten koulutussuunnitelmiin. Suomalaisten nuorien keskuudessa oli myös havaittavissa se, että vasta työttömyys omassa perheessä saa nuoret huomaamaan yhteiskunnallisen tilanteen ja mahdolliset ongelmat työllistymisessä (Onnismaa, Pasanen, Spanger, 2000).

2.3 Ohjaus osana muuttuvaa maailmaa, esimerkkinä monikulttuurinen ohjaus

Suomen peruskouluissa opiskelee satoja maahanmuuttajia. Tämä asettaa peruskoulun ohjaustyölle aivan uudenlaisia haasteita. Kulttuurierot tuovat väistämättä mukanaan lisäväriä ohjaukseen ja ammattitaitoisen ohjaajan tulisikin olla valmis kohtaamaan avoimin mielin erilaisista kulttuureista tulevat yksilöt. Maahanmuuttajat tulevat kukin hyvin erilaisista taustoista ja heidän aiemmat koulukokemuksensa vaihtelevat suuresti. Osa heistä ei ole käynyt päivääkään koulua ennen Suomeen muuttoa ja koko koulukulttuuri on heille aivan uusi ja vieras. Tärkeää on selvittää maahanmuuttajaoppilaille sekä heidän perheilleen Suomen koulutusjärjestelmä monine mahdollisuuksineen. Myös koulunkäyntiin liittyvät opiskelurutiinit läksyineen ja kokeineen tulisi selvittää heille heti opintojen alussa.

Kulttuuri käsitetään yksilön ja yhteisön toiminnan raamiksi, reunaehdoksi, joka sisältää sekä tiedostettua että tiedostamatonta. Kulttuuri opitaan toisaalta koulu-

järjestelmän kautta ja toisaalta informaalisti kaikissa elämänyhteyksissä. Kulttuurikoodin merkitykset ja reaktiot niihin ovat usein tiedostamattomia. Yleensä yksilö ei tietoisesti tarkastele kulttuurisia koodejaan ennen kuin hän joutuu tekemisiin toisen kulttuurien edustajien kanssa. Kulttuuri ei ole staattinen, muuttumaton, vaan jatkuvasti muuttuva, johon ympärillä oleva yhteiskunnallinen muutosprosessi vaikuttaa (Onnismaa, Pasanen, Spangar 2000). Peruskoulussa opiskeleva maahanmuuttajanuori omaa usein hyvin voimakkaasti suomalaisesta kulttuurista poikkeavan kulttuuritaustan. Nuori saattaa kokea hyvin hämmentävänä kahden kulttuurin törmäyksen ja kulttuurien yhteensovittamisen. Ristiriitaa voi nuorelle aiheuttaa myös kodin ja koulun toisistaan poikkeavat kulttuurit. Nuori haluaisi omaksua itselleen suomalaisten nuorten tyylin pukeutumisineen ja kielenkäyttöineen, mutta samalla kotoa käsin nuorta painostetaan ylläpitämään oman kotimaansa tapoja ja käytänteitä.

Riitta Metsänen käsittelee artikkelissaan maahanmuuttajan sopeutumista uuteen kulttuuriin. Artikkelin mukaan akkulturaatiolla tarkoitetaan uuteen kulttuuriin sopeutumista ja sitä muutosprosessia, jonka yksilö joutuu käymään läpi sopeutuessaan uuteen kulttuuriin. Akkulturaatio voi toteutua eri tavoin. Parhaimpana tapana pidetään integraatiota, joka tarkoittaa tässä tapauksessa sopeutumista uuden maan kulttuuriin, mutta niin, että maahanmuuttaja säilyttää omat kulttuuriset ominaispiirteensä (Onnismaa, Partanen, Spangar, 2000).

Sue ja Sue (1990) tarkastelevat uuteen kulttuuriin sopeutumista kehittämänsä prosessimallin kautta. Mallin on mukauttanut suomalaiseen muotoon Kaija Matinheikki-Kokko (1994). Prosessin vaiheet ovat seuraavat:

- 1) Oma maa mustikka – muu maa mansikka
 - ❖ maahanmuuttaja on tyytyväinen, hän on päässyt pois raskaista olosuhteista
 - ❖ uusi ja vieras näyttäytyy positiivisessa valossa.
- 2) Oma maa mustikkaa – muu maa mansikkaa ja mustikkaa
 - ❖ maahanmuuttaja kokee ristiriitoja suhteessa uuteen kulttuuriin
 - ❖ kieli on vaikeaa, talvet pimeitä, ihmiset kylmiä.
- 3) Oma maa kaikin puolin mansikkaa – muu maa mustikkaa
 - ❖ maahanmuuttaja kokee uuden kulttuurin vihamieliseksi, kaikki tuntuu vaikealta
 - ❖ vastakkainasettelu; oma kulttuuri on hyvää ja vieras huonoa
 - ❖ paluu vanhaan ja turvalliseen: oma kulttuuri toimii puolustusmekanismina kaikille niille vaatimuksille, joita uusi kulttuuri edustaa.
- 4) Oma maa ei ihan niin mansikkaa ja muu maa ei ihan niin mustikkaa
 - ❖ maahanmuuttaja kyseenalaistaa molempien kulttuurien arvoja
 - ❖ itsereflektiota, maahanmuuttaja ei enää tarvitse kulttuuria puolustusmekanismina
- 5) Oma maa sekä mustikkaa että mansikkaa – muu maa sekä mansikkaa että mustikkaa
 - ❖ maahanmuuttaja pystyy sovittamaan uuden ja vanhan yhteen, näkee molemmissa hyvät ja huonot puolet
 - ❖ integraatiovaihe, yksilö näkee kulttuurisen integraation mahdollisuuden

Tämän prosessin vaiheet kukin maahanmuuttaja käy läpi yksilöllisesti. Maahanmuuttajan tausta ja kokemukset vaikuttavat siihen, miten hänen prosessinsa etenee (Onnismaa, Pasanen, Spangar, 2000). Hyvin usein uuteen kulttuuriin sopeutuminen ei etene malliprosessin mukaan, vaan prosessi jää kesken.

Onnistuneen ohjaussuhteen ja ohjauksen tavoitteiden saavuttamisen lähtökohtana on kontaktin saaminen asiakkaaseen ja luottamuksen herääminen. Tämä ei aina ole helppoa, varsinkaan, jos asiakas on tullut sellaisesta yhteiskunnasta, jossa viranomaiset ovat edustaneet järjestelmää, jota vastaan monet ovat taistelleet. Maahanmuuttajat tulevat usein hyvin hierarkkisista yhteiskunnista, joissa suhde viranomaisiin on ollut autoritaarinen ja alistainen. Avoimen ohjaussuhteen luomiseen tarvitaan useita tapaamiskertoja.

Ohjaustilanteessa pitää maahanmuuttajien kanssa edetä hitaammin kuin suomalaisten kanssa, Luottamuksellisen suhteen synnyttäminen vaatii ohjauksen tavoitteiden ja ohjauk käytäntöön liittyvien asioiden selittämistä: mikä on ohjaajan rooli, mikä tulkin rooli, mitä asiakkaalta odotetaan.

Tulkin käyttäminen maahanmuuttajien ohjauksessa on hyvin tavallista. Suomeen tulleet maahanmuuttajat eivät puhu suomea kovin hyvin ja englannin kielen taito voi olla puutteellista puolin ja toisin (Onnismaa, Pasanen, Spangar, 2000). Tulkki tuo aina oman osuutensa vuorovaikutukseen. On hyvin tärkeää, että ohjattava voi luottaa tulkkiin. Jos asiakas ei luota tulkkiin, pitää tulkki vaihtaa, muuten koko ohjausprosessi saattaa leimautua epäluotettavaksi. Etenkin pienillä paikkakunnilla vaikeutena on luotettavien ja kielitaitoisten tulkkien saatavuus.

Ohjausta, neuvontaa ja terapiatyötä on kritisoitu siitä, että se perustuu liiaksi eurosentrisiin periaatteisiin. Näitä eurosentrisiä periaatteita ovat mm. individualismi, verbaalisuus, avoimuus, intiimisyys. Kaikki ohjaukseen liittyvät teoriat psykoanalyysista käyttäytymistieteellisiin, humanistisiin ja kognitiivisiin ovat nousseet euroamerikkalaisesta kulttuurista ja näin ollen heijastavat näiden kulttuurien arvoja, moraalia, tapoja, filosofiaa ja suhdetta arkeen ja elämään. Individualismi on länsimaisen kulttuurin keskeisin piirre. Individualistisessa kulttuurissa erotetaan selvästi muista, minä ja muut. Suurin osa maahanmuuttajataustaisista ohjausasiakkaista tulee kulttuureista, joissa yksilöllisyyden sijaan painottuu yhteisöllisyys ja ryhmän etu menee aina yksilön edun edelle. Myös verbaliikan käytössä on suuria eroja eri kulttuurien välillä. Länsimainen ohjauskulttuurimme arvostaa hyvin itseään ilmaisevia ja tunteitaan näyttäviä ihmisiä, kun taas esim. aasialainen kulttuuri ihannoii omien tunteiden kontrollointia ja asiakas saattaa osoittaa kunnioitusta ohjaajalle olemalla ohjaustilanteessa hiljaa (Onnismaa, Pasanen, Spangar, 2000).

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo kuuluu länsimaiseen ohjausasenteisiimme ja ammatinvalintaohjaus kuuluu luontevasti molemmille sukupuolille. Mutta esimerkiksi arabikulttuureissa naisten velvollisuus on huolehtia kodista ja ammatin hankkiminen on vastoin sopivaa käytäntöä. Maahanmuuttajanuori saattaa kokea hyvinkin hämmentävänä sen, kun hänet patistetaan peruskoulussa suunnittelemaan omaa koulutus- ja ammattuuraa vastoin kodin traditiota ja tahtoa.

Onneksi maahanmuuttajien ohjausta tutkitaan ja kehitetään aktiivisesti. Yhteistyö eri oppilaitosten välillä on tarpeellista ja välttämätöntä, jotta maahanmuuttajanuoren koulutus- ja ammatinvalintaprosessi etenisi mahdollisimman hyvin. Maahanmuuttajien kanssa työskentely on hyvin mielenkiintoista, antoisaa ja suhteellisuudentajua lisäävää, mutta houkuttelevuudessaan se on myös hyvin raskasta ja voimia vievää. Monikulttuurisen ohjauksen sekä opinto-ohjaajien työn kehittämisen kannalta olisi välttämätöntä, että opinto-ohjaajille järjestetään koulutusta monikulttuurisuuden kohtaamisesta.

2.4 Oppilaanohjauksen opetussuunnitelma

Opinto-ohjauksen valtakunnallinen perusopetuksen opetussuunnitelma antaa velvoittavat ohjeet oppilaanohjauksen sisällöstä. Opetussuunnitelma käsitellään myös kunta- tai kaupunkikohtaisesti. Koulukohtaisesti opinto-ohjaajat voivat vaikuttaa opinto-ohjauksen toteutustapoihin. Esimerkkinä voidaan mainita työelämään tutustumisen järjestäminen.

Jokaisen aloittelevan opinto-ohjaajan tulee perehtyä valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan sekä tarkastaa mitä kuntakohtaisessa opintosuunnitelmassa sanotaan. Työssämme käymme jatkuvaa vuoropuhelua opetussuunnitelman kanssa. Ohjauksen termistö voi tuntua aloittelevasta ohjaajasta sekavalta. Selvennykseksi mainittakoon, että ohjaushenkilöä kutsutaan opinto-ohjaajaksi. Perusopetuksen ohjausta kutsutaan oppilaanohjaukseksi

Seuraavassa suora lainaus Perusopetuksen opetussuunnitelmasta 2004.

Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien (opinto-ohjaaja) ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyylit
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta siirtyessään koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa

- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

VUOSILUOKAT 1–2

Oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää oppilaan opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä osaltaan estää oppimisvaikeuksien syntymistä. Sujuvan opiskelun turvaamiseksi ohjauksen on tuettava oppilasta opiskelutaitojen kehittämisessä. Oppilasta tulee ohjata suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin, käyttämään monipuolisia työtapoja ja hankkimaan tietoa erilaisista tietolähteistä.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 1–2 aikana eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaan tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

VUOSILUOKAT 3–6

Vuosiluokkien 3–6 aikana oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta tulee ohjata myös hänen tehdessään ainevalintoja perusopetuksen aikana ja nivelvaiheissa. Vuosiluokkien 3–6 aikana aloitetaan tutustuminen ammatteihin ja työelämään.

Ohjauksen tehtävänä on lisäksi ohjata oppilaita kehittämään tiedonhankinnan valmiuksia ja käyttämään monipuolisia työtapoja. Oppilasta tulee ohjata myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 3–6 aikana pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Ohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Myös vuosiluokkien 3–6 oppilaiden tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

VUOSILUOKAT 7–9

Perusopetuksen 7.–9. vuosiluokkien oppilaanohjaus tulee järjestää siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- työelämään tutustumisesta.

Oppilaalle tulee järjestää henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Oppilaalle tulee järjestää pienryhmäohjausta, jonka aikana hän oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tulee ohjata ja tukea jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjata käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä.

Oppilaalle tulee järjestää työelämään tutustumisjaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma työelämään tutustumisen järjestelyistä.

LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja
- muodostaa kokonais käsityksen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii kehittämään itselleen sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

KESKEISET SISÄLLÖT

- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- opiskelun taidot
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot
- työelämä tietous, elinkeinorakenne ja ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin
- opiskelu ja työskentely ulkomailla
- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut
tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä

Luokkamuotoinen ja henkilökohtainen ohjaus tukevat toisiaan. Ojaustunneilla käydään asioita läpi yhteisesti. Esimerkkinä voidaan mainita itsetuntemustehtävien täyttö tai

koulutusalojen mahdollisuudet. Henkilökohtaisessa ohjauksessa paneudutaan asiaan yksilötasolla.

3 OPPILAANOHJAUKSEN SISÄLTÖJÄ

Oppilaan-ohjauksen sisältöjä voi luokitella monellakin tavalla. Omaa työtämme ajatellen ja omia kokemuksiamme hyödyntäen päädyimme seuraavanlaiseen jaotteluun. Isot otsikot pitävät sisällään ne asiat, mitkä löytyvät myös valtakunnallisesta opetussuunnitelmasta.

Tekstin jälkeen löytyy tunti-ideoita kunkin otsikon alle. Tunti-ideat ovat vapaasti käytettävissä ja sovellettavissa omaan työhön. Toivomme ideoiden antavan virikkeitä aiheiden monipuoliseen käsittelyyn. Jokaisen tunti-idean alle jää runsaasti tilaa omille merkinnöille ja tehtävien päivittämiseen.

Aloittelevan opinto-ohjaajan työtä helpottamaan kannattaa laatia materiaalikansiot esimerkiksi aihealueittain tai luokka-asteittain

3.1 Turvallinen ryhmä

Nivelvaihe peruskoulun alakoulun ja yläkoulun välillä on erittäin merkittävä sekä oppilaiden että koko koulun kannalta. Siirtyminen alakoulusta yläluokille on suuri muutos, jota värittää jännitys uudesta ja tuntemattomasta. Koulun henkilökunnalle on haaste luoda kouluun turvallinen ilmapiiri, jossa jokaisen on hyvä tehdä yhdessä töitä.

Seitsemännen luokan ryhmäytymiseen kannattaa käyttää aikaa ja resursseja, sillä turvallisen ryhmän aikaansaaminen heijastuu läpi koko kouluajan.

Turvallinen ryhmä on perusta hyvälle yhteistyölle, oppimisilmapiirille ja tunne- ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Turvallisessa ryhmässä oppilas uskaltaa ilmaista itseään (tunteitaan ja ajatuksiaan) vapaasti, ja hän uskaltaa ottaa riskejä (Aalto 2000). Aallon mukaan turvallinen ilmapiiri, mihin kuuluvat läheiset, hyväksyvät suhteet opettajan ja oppilaan sekä oppilaiden välillä, tukee niin akateemista kuin sosiaalista oppimista ja ehkäisee erilaisia käyttäytymisongelmia. Luottavaisessa ilmapiirissä tietoja ja ajatuksia jaetaan ja toisia autetaan, jolloin oppimisprosessi tehostuu ja tavoitteisiin päästään paremmin.

Aalto (2000) korostaa turvallisen ryhmän merkitystä ihmisen persoonan ja tunne-elämän kannalta: turvallisen ryhmän merkitys on auttaa ihmistä tulemaan omaksi itsekseen. Kun oppilas tuntee itsensä turvalliseksi, hän voi olla oma itsensä ja tuoda esille persoonansa eri osa-alueita: mielipiteitään, tunteitaan, tarpeitaan, arvojaan, unelmiaan, tulevaisuudentoiveitaan ja myös haavoittuneita puoliaan. Hän kokee tulevansa hyväksytyksi. Kun ihminen kokee tulevansa hyväksytyksi, hänen itsetuntonsa vahvistuu, ja hän vapautuu ajattelemaan myös muiden parasta ja välittämään heistä. Turvallinen ryhmä parantaa siten empatiaa ja sosiaalisia taitoja. Turvallisen ryhmän luovat hyväksyntä, luottamus, avoimuus, tuen antaminen ja sitoutuminen. Tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen ovat keskeisellä sijalla turvallisuuden lisäämisessä, koska oman minän ja muiden osa-alueiden ilmaisussa juuri tunteet ovat usein esteenä: pelon lisäksi syyllisyys, häpeä ja arvottomuuden tunteet estävät näkyväksi tuloa. Hyvä, turvallinen ryhmä voi olla avuksi näiden tunteiden käsittelyssä ja siten auttaa ihmistä ilmaisemaan kaikkia persoonansa ulottuvuuksia, eli olemaan oma itsensä. Kun ihminen tulee omaksi itsekseen, hän on tyytyväisempi elämään, selviää siitä ilman rooleja ja

uskaltaa olla myös eri mieltä kuin ryhmä, millä on merkitystä esim. nuorten valintojen kannalta (Aalto 2000).

Peruskoulun ja lukion opetussuunnitelman perusteissa 1994 ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2004 on mainittu useita emotionaalisia ja sosiaalisia tavoitteita ja taitoja. Opetussuunnitelman perusteissa mainitaan mm. tasapainoinen persoonallisuus, kehittynyt tunne-elämä, kyky tarkastella asioita eri näkökulmista, terve itsetunto, itsetuntemus, oman elämän hallinta, vastuun ottaminen, yhteistyökyky ja sosiaaliset taidot, viestintätaidot ja suvaitsevaisuus. Tavoitteiden perusteella koulu nähdään opetuksen antajan lisäksi myös kasvattajana.

Oppilaanohjaus ja oppilashuoltoryhmä tukevat oppilaan sosioemotionaalista kasvua. Oppilaanohjauksen tulee auttaa oppilasta itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen, opettaa yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, ongelmanratkaisu- ja selviämistaitoja sekä suunnittelemaan ja tekemään tulevaisuuttaan koskevia päätöksiä. Oppilaanohjaus kuuluu jokaiselle opettajalle, sillä ”jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen”. Oppilashuollon kehittämistä ja koordinoimista voidaan tehdä tietyssä moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä, mutta oppilashuolto sinänsä kuuluu kouluyhteisössä jokaiselle aikuiselle, ja sitä toteutetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilashuolto tukee koulussa välittämisen ja myönteisen vuorovaikutuksen kulttuuria, luo turvallista ja tervettä oppimis- ja työympäristöä, suojaa mielenterveyttä ja ehkäisee syrjäytymistä (peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994).

Turvallinen ryhmä vähentää mm. koulukiusaamista. Kiusaaminen on koulussa selvimmän esiin tuleva aggressiivisuuden muoto. Pieni osa oppilaista on vastuussa suurimmasta osasta konflikteja ja vihamielisestä käytöksestä: he ovat kiusaajia ja heidän uhreja. On kuitenkin huomattava, ettei kaikki kiusaaminen ole aktiivista vihamielisyyttä, vaan osa kiusaamisesta on epäsuoraa, eli sosiaalista eristämistä ja poissulkemista ryhmästä. Kiusaaja voi olla aivan ”tavallisista” lähtökohdista, ja kiusaaminen voi alkaa pienistä, ”viattomista” asioista ja jatkuu, kun heille ei aseteta rajoja (Keltinkangas-Järvinen 1994, 210).

Norjalainen Dan Olweus (1992) toteaa, että kiusaamisen määrä vaihtelee kouluittain. Kiusaamista esiintyy enemmän kouluissa, joiden oppilaat joutuvat kohtaamaan kotona enemmän perheongelmia ja jotka eivät saa osakseen tarpeeksi rakkautta ja hoivaa ja toisaalta rajojen asettamista. Toinen tärkeä tekijä on koulun henkilökunnan asennoituminen kiusaamiseen: asenteet, tavat, suhtautuminen, kiusaamiseen puuttuminen sekä kiusaamisen kanavointi sosiaalisesti hyväksytyyn toimintaan. Esim. välituntivalvonnan määrällä ja kiusaamisella on huomattu olevan selkeä riippuvuussuhde (Olweus, 1992, 45-46).

Sosioemotionaalista kehitystä tukevia harjoituksia on paljon. Harjoituksissa keskeisimpinä taitoina painotetaan itsetuntemusta ja itsensä hallitsemista, etenkin omien tunteiden ja ajatusten tiedostamista ja säätelyä, minkä vuoksi harjoituksiin liittyy aina keskustelu- ja pohdintakysymyksiä. Olennaista on tehtävien purkaminen, jolla tarkoitetaan välittömien tuntemusten jakamista harjoituksen jälkeen (*miltä tuntui?*) sekä prosessointi, jolla tarkoitetaan tehtävän herättämien ajatusten pohdintaa (*mitä havaittiin?, mitä opittiin?*). On tärkeää, että opettaja jättää ratkaisujen keksimisen oppilaille. Harjoituksen voivat siten vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin ongelmanratkaisukykyihinsä ja luovuuteensa.

Meidän koulun jengi

TAVOITE: Tutustuttaa koulun uudet seitsemäsluokkalaiset oppilaat koulun henkilökuntaan ja heidän työnkuvaansa. Rohkaista oppilaita ottamaan kontaktia koulun henkilökuntaan.

Esittele koulun henkilökuntaa oppilaille valokuvien avulla. Kerro oppilaille heidän toimenkuvastaan koulun arjessa. Osa henkilöistä voidaan myös pyytää tunnille vierailemaan ja kertomaan omasta työstään.

Rehtori ja apulaisrehtori
Opinto-ohjaajat
Luokanvalvoja
Terveystenhoitaja
Sosiaalityöntekijä
Kuraattori
Psykologi jne..

Tila ja tyypit tutuiksi

TAVOITE: Oppimisympäristö tutuksi

On tärkeää, että uudet oppilaat tietävät keitä koulussa työskentelee ja mistä heidät löytää.

Suunnistustehtävän avulla oppilaille tulevat tutuiksi koulun henkilökunta ja koulun tilat. Laadi sopiva suunnistusrata omasta koulustasi. Rasteina voivat olla esimerkiksi rehtorin työhuone, terveydenhoitaja, vahtimestari, kuraattori, opinto-ohjaaja, keittiön esimies tai asiointi opettajainhuoneessa.

Tässä yhteydessä on hyvä mahdollisuus puhua hyvistä tavoista ja kertoa koulun “kirjoittamattomista” säännöistä.

Suunnistusrataa varten voi laatia myös tehtäviä ja kysymyksiä. Mikä on rehtorin harrastus? Mikä on keittiön esimiehen lempiruoka? Mikä on terveydenhoitajan lempielokuva?

Koulun säännöt

TAVOITE: Koulun säännöt tutuiksi

Kaikilla kouluilla on omat säännöt. Jotta yhteispeli onnistuu, niin säännöt käydään läpi heti lukuvuoden aluksi. Varmista työnjako luokanvalvojan kanssa.

Sääntöihin voidaan paneutua myös niin, että oppilaat miettivät ryhmissä koululle sääntöjä. Anna muutamia johdattelusanoja. Ryhmät voivat esitellä työnsä. Lopuksi verrataan koulun omia sääntöjä oppilaiden miettimiin.

Kevennykseksi voit näyttää koulujen sääntöjä 1800-luvulta. Keskustelua varmasti syntyy. Hyvien tapojen kertaus onnistuu tässäkin.

Käytökukka

TAVOITE: Kerrata hyviä käytöstapoja.

Uusi Käytöksen kultainen kirja on teos, josta voit valita sopivia aiheita ja antaa oppilaiden työstää postereita ja esitelmiä.

Aihetta voidaan käyttää joka vuosiluokalla. Seitsemännellä luokalla mietitään käytösasioita yleisellä tasolla ja kahdeksannella luokalla käytösasioita kerrataan TET-viikon lähestyessä. Yhdeksännellä luokalla asiaa voidaan lähestyä vaikkapa työnhakuasioiden yhteydessä.

Työrauha

TAVOITE: Edistää luokan työrauhaa.

Laadi kalvolle iltapäivälehdän “järjestyttävä” lööppi.

SÄHKÖSANOMAT

Palokan koulun opettajat hermoromahduksen partaalla!

Oppimisrauha tipotiessään!

Numerot laskevat!

MITÄ NYT???

yms... yms

Oppilaat pohtivat ryhmissä työrauhaan liittyviä asioita kalvolle/paperille:

- miksi työrauha on huono?
- **miksi työrauha on tärkeä?**
- millaista häiriötä tällä luokalla?
- miten työrauhaa voitaisiin parantaa?

Lopuksi kukin ryhmä esittelee pohdinnan tuloksen ja keskustellaan yhdessä aiheesta. Lopuksi voidaan laatia oma kirjallinen tuotos siitä, miten oman luokan työrauha paranee.

Musaa opotunteihin

TAVOITE: Johdattaa oppilaat tunnin aiheeseen.

Joskus yllättävä tai erilainen tunti /tunnin alku voi piristää ja saa oppilaat innostumaan tunnin aiheesta. Musiikkia voidaan käyttää virittäjänä erilaisiin aiheisiin, esim. riidat (Don Huonot: Riidankylväjä).

Lähtö autioille saarelle

TAVOITE: Luoda ja tiivistää luokkahenkeä. Saada oppilaat keskustelemaan asioista ja perustelevaan omat näkökulmansa.

Pienryhmissä oppilaiden tulee päättää, mitä tavaroita he ottavat mukaan autiolle saarelle, kun mahdollisuus on ottaa vain 5 esinettä. Harjoitus aloitetaan yksilöharjoituksena ja siirrytään vähitellen yhä isompiin ryhmiin, jolloin oppilaat joutuvat harjoittelemaan kompromissien tekoa.

3.2 Oppiminen

Oppiminen alkaa heti synnyttyämme ja jatkuu läpi koko elämän. Opimme paljon asioita tiedostamattamme ilman varsinaisia ponnisteluja. Koulumaailmassa korostuu tietoinen oppiminen ja siksi siihen on syytä kiinnittää huomiota myös opinto-ohjauksessa. Yläkouluun siirryttäessä oppilaille on jo muodostunut käsitys omista taidoistaan ja oppimistavoistaan. Opinto-ohjauksen haasteena onkin täydentää ja tehostaa oppimista siten, että oppilaille kehittyy oppimisen taidot, joita tarvitaan taito- ja tietotason vähitellen lisääntyessä koulupolun edetessä.

Jokainen oppija on yksilö ja jokaisen tulisikin löytää omat oppimisen tavat, jotka auttavat mahdollisimman tehokkaihin oppimistuloksiin. Yksilön itsetuntemus auttaa hahmottamaan myös yksilön vahvuuksia oppijana. Erilaisten harjoitusten avulla voidaan opinto-ohjauksen tunnilla auttaa oppilasta tiedostamaan onko hän esim. audiitiivinen oppija vai visuaalinen oppija. Oppiminen on aina kokonaisvaltaista ja oppijan kaikki aistit tulisi ottaa oppimisessa mahdollisimman monipuolisesti käyttöön.

Erilaiset oppimistekniikat on luotu helpottamaan oppimista. Opinto-ohjauksen tunnilla on hyvä esitellä oppilaille erilaisia oppimisen tekniikoita ja harjoitella niitä myös konkreettisesti. Oppimistekniikat siirtyvät parhaiten teoriasta käytäntöön, kun oppilaat saavat kokeilla niitä itse opinto-ohjauksen tunneilla mahdollisimman konkreettisesti. Tarkoitus ei ole siirtää kaikkia tunneilla esiteltyjä oppimistekniikoita oppilaiden käyttöön, vaan jokainen oppija poimii tekniikoista itselleen parhaiten sopivat vaihtoehdot.

Yläkoulun puolella eri oppiaineita opettavat aineenopettajat. Tärkeää olisi, että jokainen aineenopettaja kertoisi oppilailleen siitä, miten juuri kyseistä oppiainetta tulee opiskella. Esimerkiksi matematiikan oppimista helpottavat erilaiset tekniikat kuin kielten oppimista. Yhteistyö opinto-ohjaajan ja aineenopettajien kesken on ensiarvoisen tärkeää, jotta varmistetaan oppilaiden oikeus saada tehokkaat välineet oppimaan oppimiseen.

Oppiminen on inhimillisen olemassaolon tunnusomainen ominaisuus. Oppimista ei kuitenkaan tapahdu ilman muuta, useinkin se vaatii lujaa tahtoa ja mittavia ponnisteluja. Oppiminen tulee esiin osaamisena: hän osaa toimia aikaisemmasta poikkeavalla tavalla (Yrjönsuuri R., Yrjönsuuri Y. 2003, 7).

Opiskeluksi kutsutaan sellaista yksilön intentionaalista toimintaa, jonka intentiona on tietyn tiedon, taidon tai toiminnan oppiminen. Opittava toiminta voi olla sisäistä, kuten kuvittelemisen ja ajattelemisen, tai sisäistä ja ulkoista, kuten jokin ulkoinen teko. Yrjönsuuri (2003) mukaan opiskeluun sisältyy neljä komponenttia: luoda intentio oppia tietty toiminta, valita teko oppimiseen, suorittaa valittu teko, arvioida saatu tulos (Yrjönsuuri R., Yrjönsuuri Y. 2003, 23-24). Peruskoulussa oppimisen arviointi on tärkeässä roolissa. Perinteisesti arvioinnin on suorittanut opettaja. Nykyisin arvioinnin käsitys on laajentunut ja oppijan rooli oman oppimisensa arvioijana on lisääntynyt. Oppilaiden itsearviointiin on todettu lisäävän heidän kiinnostustaan omasta oppimisesta ja sen tuloksista.

Motivaatiolla on keskeinen merkitys oppimisessa. Opetustilanteessa opettajan tulisi huolehtia, että oppilaiden motivaatio opetettavaan asiaan herää ja myös säilyy. Opinto-ohjaajan tulisi herättää oppilaiden motivaatio opiskeluun ja saada heidät ymmärtämään, että he opiskelevat itseään ja omaa elämäänsä varten.

Opiskelussa on kysymys uuden luomisesta. Toimiessaan opiskelija liittyy kokemuksiinsa merkityksiä ja reflektoi, mitä ne merkitsevät hänen aikaisemman osaamisensa kannalta. Näin hän panee liikkeelle sisäisen oppimisprosessin. Ikosen mukaan (Ikosen, O. 2000) motivaatio ja oppiminen ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Motivaatio vaikuttaa sekä oppimisen määrällisiin että laadullisiin tekijöihin. Eri tilanteissa opitut asiat ja niistä muotoutunut laajempi kokemus puolestaan vaikuttavat motivaatioon. Motivaatio ja oppiminen ovat harvoin suorassa yhteydessä keskenään. Tavallisimmin ne vaikuttavat toisiinsa välillisesti muiden tekijöiden kautta (Ikosen, O. 2000, 66-67).

Jokaiselle oppijalle muodostuu oma oppimistyylinsä. Oppimistyylin muotoutumiseen vaikuttavat aikaisemmat oppimiskokemukset sekä käsitykset itsestä oppijana. Ikosen (2000) mukaan yksilöiden erot oppimisessa vaihtelevat oppimistyylyittäin. Oppimistyyllillä tarkoitetaan yksilölle tyypillistä tapaa toimia tai ajatella. Ikosen (2000) esittelee kolme erilaista oppimistyyliä: *1. tehtäväorientoitunut oppija*. *2. riippuvuusorientoitunut oppija* sekä *3. minä-orientoitunut oppija*. Tehtäväorientoitunut oppija kokee tehtävät älyllisiksi haasteiksi, joiden ratkaisuun hän käy innostuneesti. Hän ei suorita tehtävää opettajaa varten, vaan haluaa itse perehtyä asioihin ja oppia uutta. Riippuvuusorientoituneen oppijan suoritus tilanteen tulkinta keskittyy ohjaavan ja arvioivan henkilön vihjeisiin ja toiveisiin. Oppija pyrkii vain tuottamaan opettajaa tyydyttäviä vastauksia. Hän pyrkii miellyttämään opettajaa ja täyttämään opettajan odotukset. Minä-orientoitunut oppija ei luota omiin kykyihinsä. Hän ei halua suorittaa vaikeilta tuntuvia tehtäviä, vaan valitsee mieluummin niin helppoja tehtäviä, että epäonnistumisen vaaraa ei ole.

Opinto-ohjaajan tehtävä on kertoa oppilaille oppimiseen liittyviä lainalaisuuksia ja kannustaa heitä käyttämään oppimisensa tukena erilaisia oppimistekniikoita. Opinto-ohjaajan haasteena on myös auttaa erilaisia oppijoita tiedostamaan omat yksilölliset vahvuutensa ja käyttämään näitä hyväksi oppimisessa. Opinto-ohjauksen luokkatunneilla on hyvä käytännössä harjoitella eri opiskelutekniikoita ja erilaisten harjoitusten avulla auttaa oppilaita hahmottamaan omia henkilökohtaisia ominaisuuksiaan. Henkilökohtaisissa ohjaustilanteissa opinto-ohjaaja voi paremmin perehtyä yksittäisen oppilaan oppimisen tukemiseen.

Ajankäytön abc

TAVOITE: Oppilaat opettelevat suunnittelemaan järkevää ajankäyttöä.

Ideita aiheen käsittelyyn ohjauksen tunneilla:

Monista A4:lle iso ympyrä, joka on jaettu 24:ään lohkokoon. Oppilaat kuvaavat värikoodeilla omaa ajankäyttöään esim. montako tuntia käytät vuorokaudessa television katsomiseen, nukkumiseen, läksyjen tekemiseen, harrastuksiin. Tehtävän jälkeen keskustelua ajankäytöstä (lehdistä löytyy keskustelun tueksi artikkeleita) korostaen riittävän unen merkitystä oppimisen kannalta.

Oppilaan ajankäytön konkretisoimiseksi voidaan laatia ajankäytön seurantalomake, johon tietoja kerätään esim. yhden viikon ajalta. Lomakkeen pohjalta käydään oppitunnilla keskustelua. Kannustamme oppilaita keskustelemaan ajankäytöstä myös kotona ja lomakkeeseen voidaan pyytää vanhempien allekirjoitus.

Opiskelutapojen kartoitus

TAVOITE: Herättää keskustelua erilaisista työtavoista. Omien työtapojen kriittinen tarkastelu.

Mietitään keskustellen hyvien työtapojen merkitystä oppimisen kannalta. Esimerkkiaiheita: missä tekee läksyt, kuinka kauan tekee läksyjä, miten valmistautuu kokeisiin. Oppilaita on hyvä saada perustelevaan omia työtapojaan.

Opiskelun pikkuniksit

TAVOITE: Käydä läpi opiskelua helpottavia tapoja.

Käy läpi seuraavat asiat ja niiden merkitys opiskelussa. Harjoitellaan niksejä mahdollisimman konkreettisesti oikean materiaalin avulla, esimerkiksi oppilaiden oma biologian kirjaa hyväksi käyttäen.

- alleviivaus, marginaalimerkinnät
- kokeisiin luku
- lukutekniikka
- tauotus
- muistiinpanot

3.3 Koulutusjärjestelmä

Jotta oppilaat pystyvät tekemään mielekkäitä jatkosuunnitelmia on tärkeää, että suomalainen koulutusjärjestelmä tulee kaikille perinpohjin tutuksi. Toisen asteen koulutusvaihtoehdot ovat tietenkin tärkeimmät läpikäytävät, mutta jatkomahdollisuudet on myös selvitettävä. Makuasia on käydäänkö korkea astetta läpi kahdeksannella vai yhdeksännellä vuosiluokalla.

Aihetta voi lähteä käymään läpi käsittelemällä koulutusjärjestelmäkaaviota. Kaavion voi piirräyttää oppilaille tai antaa valmiin kaavion jota tutkitaan. Aiheeseen kannattaa käyttää aikaa jotta vaihtoehdot ovat kaikille selvät. Aihetta voi konkretisoida kertomalla oman koulutustaustan. Ihmetystä aiheuttaa usein se, että opiskelua on perusopetuksenkin jälkeen usein toiset yhdeksän vuotta... Tunnilla herää monenlaisia kysymyksiä. Mistä tietää mihin mennä? Mihin minun keskiarvolla pääsee? Mitä kaikki maksaa? Miksi pitää opiskella niin kauan? Vai pitääkö? Voiko asua asuntolassa? Mitä jos valitsee väärin? Kysymyksiin ei varmasti ehdi vastata tyhjentävästi, joten on varsin luontevaa palata aiheisiin tuonnempana. Oppisopimus-asiaan ja lisäluokkamahdollisuuteen kannattaa palata vielä viimeisen vuosiluokan aikana.

Kahdeksannen vuosiluokan sisältönä korostuu toisen asteen koulutustarjonta. On aika miettiä mitä vaihtoehtoja kullakin on. Eri paikkakuntien oppilaille on hieman erilaiset jatkomahdollisuudet riippuen lähialueen koulutustarjonnasta, sillä pääsääntöisesti hakeudutaan kuitenkin opiskelemaan lähialueiden oppilaitoksiin. On kuitenkin esiteltävä kaikki koulutusalat tasapuolisesti, vaikka omalta paikkakunnalta ei alan koulutusta löytyisikään. Valmiiden tehtävien tekeminen koulutusvaihtoehdoista ei tuntunut järkevältä. Jokaisen opinto-ohjaajan on tutustuttava tarkasti oman alueensa koulutustarjontaan ja käyttää oman alueensa tietoja. Opinto-ohjaajan pitää ehdottomasti tutustua itse koulutusmahdollisuuksiin vierailemalla oman alueen opistoissa. Kannattaa myös tutustua henkilökohtaisesti toisen asteen opinto-ohjaajiin. Heiltä joutuu kysymään yhtä ja toista oppilaiden kanssa.

Toisen asteen koulutusvaihtoehdot voi selvittää oppilaille monella tapaa. Monipuolisuus pitää tunnit pirteänä!!

- opinto-ohjaaja kertoo aloista ja vaihtoehdoista kalvojen tai monisteiden avulla.
- Oppilaat voivat tehdä itse koulutusaloista esitettäviä ryhmitöitä apumateriaalinaan Futurix-ammattiopas. Kirjaa päivitetään jatkuvasti vuosittain, joten siitä saa ajantasaista tietoa. Futurix-ammattiopas kuuluu aloittelevan opinto-ohjaajaan käsikirjastoon!
- aiheeseen voi tutustua myös internetin kautta. Internetissä on käyttökelpoisia palveluja, joissa pääsee tutustumaan aiheeseen. Suosittelemme tutustumaan seuraaviin sivustoihin.

OPINTOLUOTSI www.opintoluotsi.fi

Suora lainaus sivuilta:

Opintoluotsi-hanke on opetusministeriön käynnistämä kehittämisprojekti vuosille 2000 - 2006. Hanketta tukee Euroopan sosiaalirahasto.

Opintoluotsin tavoitteena on auttaa kansalaisia löytämään tietoa koulutuksesta ja antaa kokonaiskuva tarjonnasta.

Opintoluotsin palvelut on tarkoitettu kaikille suomalaisille ja Suomessa asuville, jotka etsivät koulutustietoa erilaisissa elämäntilanteissaan.

Opintoluotsi.fi-verkkosivusto on hankkeen keskeinen palvelukanava, joka tarjoaa yhtäläisen mahdollisuuden saada koulutustietoa iästä, taustasta, asemasta ja asuinpaikasta riippumatta.

KOULUTUSNETTI www.koulutusnetti.fi

Suora lainaus sivuilta:

Koulutusnetistä löydät ajankohtaista tietoa Suomessa järjestettävästä koulutuksesta.

Koulutusnettiiä kehitetään yhteistyössä [työhallinnon](#) kanssa.

On tärkeää paneutua itse sivustoihin hyvin. Sivuihin voi tehdä erilaisia esittelyjä. Niitä voi käyttää ohjauskeskustelun tueksi. ”Sivut” voi antaa kotitehtäväksi koulutusvaihtoehtoja mietittäessä. Jotta oppilaat (ja vanhemmat) voivat hyödyntää sivuja, varmista että niitä osataan käyttää oikein!

Koulutusalaristikko

TAVOITE: Kertaus koulutusaloista. Koska työ tehdään ryhmissä, harjoitellaan myös ryhmätyöskentelytaitoja.

Tehdään kertauksena, kun kaikki koulutusalat on käyty läpi. Jaa oppilaat ryhmiin ja anna eri aiheet. Ryhmä tekee (Futurixia apuna käyttäen) ristikon jonka seuraava ryhmä/kaikki ryhmät ratkaisee.

Voidaan tehdä myös yksilötyönä ja aihetta vaihtaen.

Sanaselitystä lukiosanoista

TAVOITE: Ymmärtää lukio-opintoihin liittyviä käsitteitä.

Laadi lista sanoista (esimerkiksi kurssi, etenemiseste, abi, luokaton lukio, reaalikoe, koeviikko...) Oppilaat selvittävät sanoja Alias-pelin tyyliin.

Tehtävä tehdään parityönä. Toinen kuvailee sanaa ja toinen koettaa arvata mistä on kysymys. Jännitystä peliin saa arvaukseen käytetyn ajan rajoittamisella esim. tiimalasia käyttämällä.

Voi käyttää myös muiden aihepiirien käsittelyyn.

3.4 Minäkäsitys ja itsetunto

Terve minäkäsitys ja itsetunto ovat perustana ihmisen hyvinvoinnille ja mielekkäälle elämälle. Perusta niille luodaan jo varhaislapsuudessa, mutta nuoruusaika vaikuttaa myös suuresti niiden kehittymiseen. Nuori viettää koulussa suuren osa päivästä ja siellä saadut kokemukset heijastuvat minäkäsitykseen ja itsetuntoon. Hyvä ja vahva itsetunto tarkoittaa itsensä arvostamista ja kunnioittamista, yksilö tuntee rajansa ja heikkoutensa ja haluaa kasvaa niistä eteenpäin. Opinto-ohjaaja on osaltaan tukemassa nuoren kasvua tasapainoiseksi terveen minäkäsityksen sekä itsetunnon omaavaksi aikuiseksi, joka kykenee tekemään kypsiä päätöksiä jatkokoulutuspaikan ja tulevaisuutensa suhteen.

Minäkäsitys (self-concept) ja itsetunto (self-esteem) ovat lähellä toisiaan, mutta kuitenkin teoreettisesti erotettavissa. Minäkäsityksessä painotetaan yleensä oman itsen tosiasioihin perustuvaa tuntemista, ”mikä minä olen ja mitä ominaisuuksia minuun kuuluu”. Itsetunnossa tärkeämpi osa on tunteenomainen, arvioiva puoli. Minäkäsitys voidaan käsittää kokonaisuutena, joka koostuu neutraalista minäkäsityksestä, ihanneminästä ja näiden välisen jännitteen ilmaisevasta itsetunnosta. Jos ihanneminä on kaukana siitä, minkä yksilö näkee todelliseksi minäkseen, on itsetunto heikko. Jos taas ihanneminä ja minäkäsitys ovat lähellä toisiaan, on itsetunto vahva (Lawrence 1987, 2).

Keltinkangas-Järvisen mukaan itsetunto jakautuu eri alueisiin, joista keskeisimpiä ovat suoritusitsetunto ja sosiaalinen itsetunto. Elämän eri alueilla ihmisellä voi olla erilainen itsetunto, ja näin eri alueiden itsetunnot voivat tasapainottaa toisiaan. Kulttuurin arvostukset vaikuttavat itsetunnon alueiden painotukseen, esim länsimaissa painotetaan yleensä suoritusitsetuntoa. Perheen lisäksi itsetuntoon vaikuttavat koulu, toverit ja harrastukset. Ei ole myöskään yhdentekevää, millainen itsetunto vanhemmilla on, sillä on todettu, että vanhempien itsetunto heijastuu lasten itsetuntoon (Keltinkangas-Järvinen 1994, 26-29).

Koulussa saadut kokemukset vaikuttavat monin tavoin nuoren käsityksiin itsestään, siitä millainen hän on, mitä hän pystyy oppimaan ja miten helposti, millä on taas vaikutusta siihen, miten hän todella oppii. Harrastukset voivat tasapainottaa koulussa mahdollisesti tapahtuvia itsetunnon vararikkoja, mikäli harrastukset eivät ole liian kilpailuhenkisiä. Opinto-ohjauksen tunneilla onkin hyvä kannustaa oppilaita mukavien harrastusten pariin ja painottaa vapaa-ajan merkitystä koulun vastapainona.

Itsetunnolla on yhteyksiä moniin persoonan osa-alueisiin ja ihmisen elämän alueille, minkä vuoksi se on erityistä huomiota ansaitseva asia kaikessa kasvatustyössä. Itsetunto vaikuttaa yleiseen hyvinvointiin ja mielialaan, tunteeseen oman elämän hallinnasta, sosiaaliseen sopeutuvuuteen ja avoimuuteen. Vahva itsetunto on hyvä pohja empatialle ja sosiaalisille taidoille, joskin niihin tarvitaan myös muita tekijöitä. Itsetunto vaikuttaa suoritustasoon ja vaatimustason asettamiseen. Lawrence (1987) mukaan koulumenestyksen ja itsetunnon välillä on vahva yhteys ja itsetuntoa voidaan sanoa jopa koulumenestyksen tärkeimmäksi selittäjäksi (Lawrence 1987, 10).

Opinto-ohjaaja voi omalla persoonallaan olla mukana tukemassa nuoren minäkäsityksen ja itsetunnon kehitystä. Ohjaajan rooli korostuu henkilökohtaisissa ohjaustilanteissa, joissa ensiarvoisen tärkeää olisi luoda avoin, luottamuksellinen ja vastavuoroinen vuorovaikutussuhde ohjattavan nuoren kanssa. Ohjaustilanteen tulisi olla turvallinen, jossa tunteet ovat sallittuja. Ohjaustilanteissa hedelmällinen ilmapiiri on positiivisen kannustava ja silti realistinen.

Avuksi ohjauskeskusteluun 1

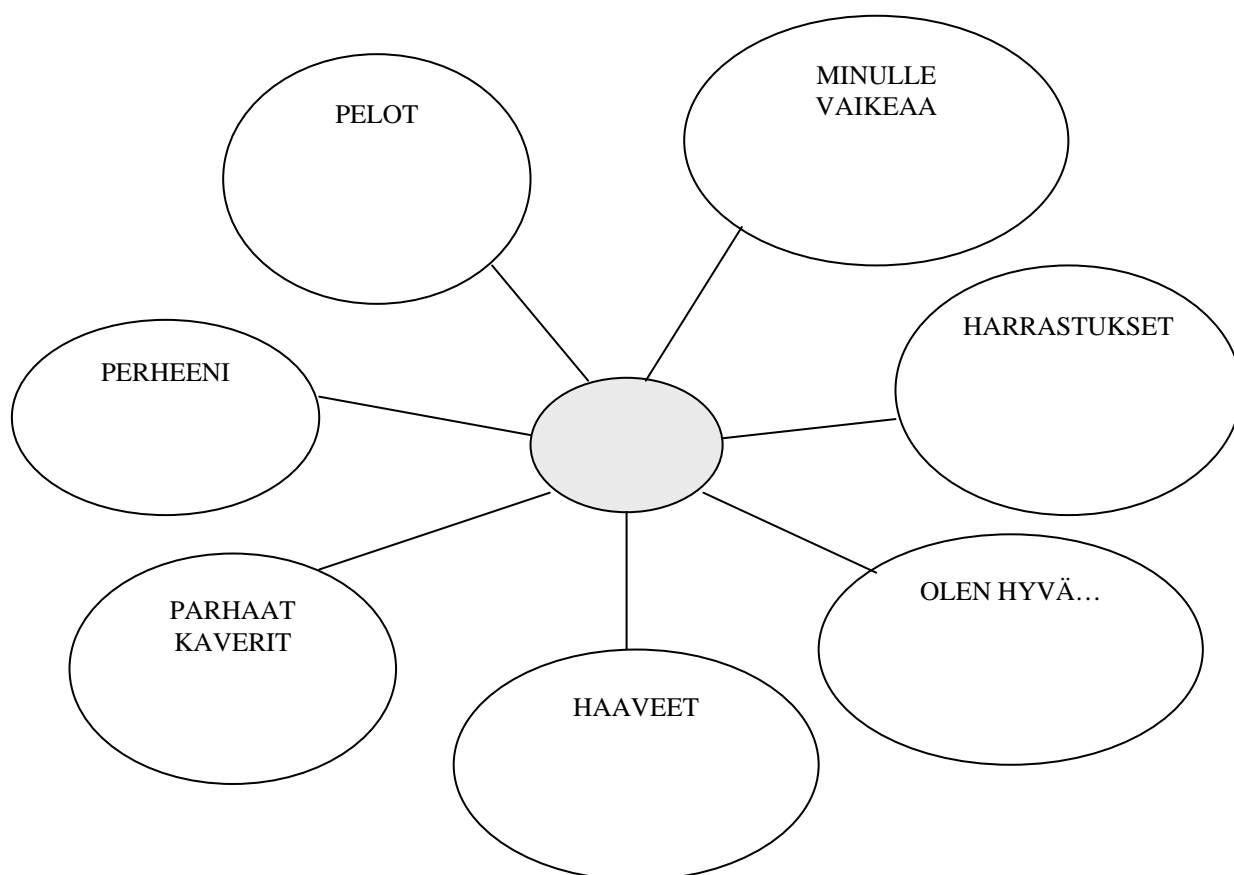
TAVOITE: Edistää oppilaan itsetuntemusta ja saada ohjaustilanteeseen tukimateriaalia.

Piirrä paperille kolme kukkaa, joiden keskellä lukee: koulu, vapaa-aika ja ihmiset. Oppilas kirjoittaa kukan terälehdlle sanoja jotka liittyvät aiheeseen. Aihealueita voi muuttaa tarpeen mukaan.

Avuksi ohjauskeskuteluuun 2

TAVOITE: Edistää oppilaan itsetuntemusta ja saada materiaalia keskustelun pohjaksi.

Piirrä seuraava kuvio A4 kokoon.

Lisää säteiden väliin seitsemän sinua kuvaavaa adjektiiviä.

Oili Optimisti ja Pekka Pessimisti

TAVOITE: Saada keskustelun ja harjoitusten avulla oppilaat tiedostamaan erilaisten asenteiden ja suhtautumistapojen merkitys arkipäivän tilanteissa. Auttaa oppilasta tiedostamaan omia luonteenpiirteitä (optimisti/pessimisti).

Piirrä taululle ”iloinen Oili Optimisti” ja ”vihainen Pekka Pessimisti”.

Jaa oppilaille pareittain kortteja, joissa on erilaisia arkipäivän tilanteita esim. kokeen palautus opettajalta oppilaalle tai kaveri on saanut uudet korvalappustereot.

Oppilaat käyvät näytellen tilanteet läpi kahdesti. Ensimmäisellä kerralla ”Oili Optimisteina ja toisella kerralla ”Pekka Pessimisteinä”.

Harjoituksen jälkeen keskustellaan luokassa ihmisen suhtautumistavan merkitystä arkipäivän tilanteissa. Pohditaan, voiko oppilas omalla suhtautumistavallaan vaikuttaa koko luokan ilmapiiriin sekä omaan viihtymiseen.

Vuorovaikutuskaavio

TAVOITE: Oppilas hahmottaa omaa sosiaalista verkostoaan ja muita tärkeitä asioita, jotka ovat vaikuttamassa hänen elämäänsä (esim. perhe, ystävät, koulukaverit, sukulaiset).

Oppilas piirtää paperin keskelle ympyrän ja siihen sanan ”Minä”. ”Minän” ympärille jokainen kirjaa omasta elämästään siihen vaikuttavia ihmisiä. Etäisyys kuvaa henkilön tärkeyttä ja läheisyyttä.

Itsetunnon vaakakupit

TAVOITE: Pohditaan itsetuntoon vaikuttavia tekijöitä. Mietitään, mitkä arkipäivän tapahtumista voivat vaikuttaa myönteisesti/kielteisesti itsetuntoon.

Opettaja piirtää taululle vaak`an. Vaakaan eri vaakakuppeihin kirjataan itsetuntoa nostavia asioita ja itsetuntoa laskevia asioita.

Opettaja voi myös lukea oppilaille tarinan tapahtumarikkaasta koulupäivästä ja yhdessä mietitään, mitkä tarinan asioista nostavat itsetuntoa ja laskevat itsetuntoa.

Hyvä kuuntelija

TAVOITE: Keskustella hyvän kuuntelijan ominaisuuksista. Saada jokainen pohtimaan, onko itse hyvä kuuntelija.

Valitaan yksi tai kaksi vapaaehtoista. Toinen on puhuja, toinen kuuntelija. Kuuntelijan tulee olla mahdollisimman välinpitämätön: touhuaa omiaan, ei keskity, ei katso silmiin, on poissaoleva jne. Luokan muiden oppilaiden tehtävänä on antaa kuuntelijalle ohjeita, jotta hän olisi mahdollisimman hyvä kuuntelija. Lopuksi listataan asiat taululle / vihkoon.

3.5 Yhteishaku

Yhteishaun tullessa ajankohtaiseksi konkretisoituu kaikki se mitä oppilaanohjauksen tunneilla ja ohjaustilanteissa on käsitelty. On harjoiteltu itsetuntemusta, mietitty kunkin oppilaan vahvuuksia, haettu koulutyöhön motivaatioita mielekkään opiskelupaikan saamiseksi sekä opiskeltu eri koulutusalat. On tutustuttu lukio-opintoihin ja selvitelty eri ammatillisten perustutkintojen sisältöjä sekä mietitty jatko-opintomahdollisuuksia. Tutustuminen työelämään ja tiedot työelämän vaatimuksista, mutta myös mahdollisuuksista, auttavat myös kohdistamaan omia valintoja.

Varsinainen yhteisvalinta-työ alkaa konkretisoitua jo yhdeksännen vuosiluokan syksyllä. Tunneilla kertaillaan ammatillista opetusta ja tutustutaan lukio-opintoihin. Kun oppilaat joutuvat ensimmäisen kerran listaamaan valintatoiveensa vaikkapa monistettuun yhteisvalintakaavakkeeseen, alkaa tunnelma nousta. Nekin, jotka ovat antaneet omille jatko-opintosuunnitelmille vain vähemmän huomiota, alkavat ”herätä”. Ei ole ollenkaan harvinaista, että joku ahdistuu, kun omat suunnitelmat ovat vielä keskeneräisiä.

Hyvä opinto-ohjaaja osaa sekä rauhoitella, mutta myös edistää oppilaan päätöksentekoprosessia. Vaikka opinto-ohjaaja onkin pitkin matkaa oppilaan kanssa asioita miettinyt, saattaa joillakin oppilailla jatkosuunnitelmien tekemiseen mennä paljonkin aikaa. Opinto-ohjaajan on mielestämme kuitenkin kyettävä tunnistamaan ja huomaamaan ne, joilla hakuasiat vaativat erityistä ohjaamista. Näin välttyy ikävältä paniikilta kun yhteishaku todella alkaa.

Loka-marraskuussa saatetaan useissa kouluissa suorittaa niin kutsuttu koehaku. Se tehdään lääninhallituksen lähettämällä, (koe)hakukorteilla. Tässä vaiheessa saadaan vanhemmatkin mukaan hakuasioihin, sillä koehakukaavakkeeseen vaaditaan yleensä myös huoltajien allekirjoitus. On hyvä varautua juttelemaan yhteishakuasioista myös vanhempien kanssa. Vaikka kouluilla järjestetään yhteisvalintaa koskevia vanhempainiltoja, on kuitenkin hyvä varata aikaa perheille, joissa hakuasioiden työstäminen vaatii tapaamista opinto-ohjaajan kanssa. On muistettava, että nuori tarvitsee päätöksien tekemiseen huoltaja hyväksynnän!

Kuten todettu, osa oppilasta ei juurikaan tarvitse oppilaanohjaajan yksilöllistä ohjausta hakupäätösten tueksi. He saavat tiedot oppilaanohjaustunneilta ja tekevät itse päätöksiä huoltajiensa kanssa. Olemme kuitenkin kokeneet, että heidänkin kanssaan täytyisi jutella ja miettiä asioita. Joskus tuntuu että ”helpot” oppilaat jäävät liian vähälle huomiolle. Heidän kanssaan voi pohtia tarkemmin toisen asteen opiskelun jälkeisiä asioita. Tähän tulokseen tulemme siitä syystä, että opinto-ohjaajan yksi tärkeitä ominaisuuksia on kyetä olemaan tasapuolinen. Yllättävästi sieltä löytyy kysyttävää, vaikka päällisin puolin oppilas vakuuttaa kaiken olevan selvää!

Opinto-ohjaajille lähetetään vuosittain tiedoksi yhteishaun aikataulu (LIITE 2). Siitä käy selville viralliset hakujat. Lisäksi lääninhallitus lähettää viralliset, esitöydyt hakukortit maamme jokaiselle yhdeksäsluokkalaiselle. Ne jotka eivät ole antaneet lupaa tiedonsiirtoon joutuvat täyttämään hakukortin henkilötiedot itse!

On tärkeää että aloittelevakin opinto-ohjaaja tietää yhteishaun asiat, sillä myöhästyneitä hakukortteja ei oteta vastaan! On myös huomioitava, että pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin osallistuvat hakevat aikaisemmin kuin muut. Kokemuksesta voi sanoa, että yhteishakuaikatauluista kannattaa muistutella useasti!

Yhteishaun avaimet

TAVOITE: Saada oppilas aktivoitumaan yhteishakuun ja sisäistämään yhteishaun aikataulut.

Käytä apunasi yhteisvalintaoppaita. Käy läpi ainakin seuraavat asiat.

- yhteishaun aikataulut
- oppaaseen tutustuminen
- koehaku
- hakukortin täyttöön liittyvät asiat

3.6 Työelämä

Työelämään tutustuminen on tärkeä kokonaisuus oppilaanohjausta ajatellen. Hyvänä tavoitteenahan voi pitää sitä, että kaikille löytyy opiskelun kautta paikka työelämässä. Vaihtoehtojen esittely ja kokemukset työelämästä ovat tärkeitä, jotta nuori saisi kaiken avun tehdessään tulevia koulutusvalintoja. Opinto-ohjaajan on kyettävä antamaan laaja ja monipuolinen esittely työelämästä ja sen vaatimuksista sekä mahdollisuuksista.

Työelämään tutustumista voi lähestyä varsinaisten työelämään tutustumisjaksojen eli TET-jaksojen myötä. Nämä jaksot tai viikot jaetaan tavallisesti niin että niitä on jokaisella vuosiluokalla. Toisaalta aiheeseen palataan yhdeksännen vuosiluokan lopulla, kun mietitään työn hakuun liittyviä asioita.

Työelämään tutustuminen eli TET antaa arvokasta käytännönläheistä tietoa työelämästä. Useilla kouluilla on TET jaksotettu seuraavasti: seitsemännellä vuosiluokalla on 1-2 päivää, kahdeksannella vuosiluokalla yksi viikko ja yhdeksännellä vuosiluokalla 1-2 viikkoa.

Seitsemännen vuosiluokan TET-päivä/päivät on käytetty tutustumalla vanhempien työpaikkaan. Vaihtoehtona voi olla myös sukulaisen tai perheystävän työpaikka. Päivän antia voi kirjata päiväkirjamaisesti, erilaisten raporttien, postereiden tai haastattelun muotoon. Kun oppilaat vielä esittävät tai kertovat oman TET-päivän sisällöstä saa muutkin arvokasta tietoa eri ammateista. Ensimmäisen TET-jakson kokemukset värittävät myös tulevia jaksoja, joten aiheeseen paneutuminen kannattaa. Jos käytössä on kaksi TET-päivää, tutustutaan toisena päivän yleensä koulun oman henkilökunnan työpäivään. Vuorollaan oppilaat auttavat esimerkiksi siistijöitä tai keittiöhenkilökuntaa.

Viikon mittainen TET-jakso kahdeksannella ja yhdeksännellä vuosiluokalla antaa jo tuntumaan ”oikeaan työelämään”. (Monet oppilaat sanoivat nukkuneensa päiväunia kyseisen viikon aikana.) Työpaikan valintaan kannattaa kiinnittää kovasti huomiota. Viikosta menee paljon hukkaan jos työpaikka valitaan kaverin valinnan perusteella tai muuten yhtä heppoisin perustein. Osa oppilaista ovat hyvin motivoituneita ja löytävät itselleen mielekkään paikan, mutta yllättävän usein apua tarvitaan. Kannattaa motivoida oppilaita etsimään mieleinen ja kiinnostava paikka eikä antaa heidän tyytyä ”helppoihin” vaihtoehtoihin. Samaan työpaikkaan tutustuminen molempina vuosina ei ole järkevää.

Verkostoituminen on tuttua opinto-ohjaajalle. Myös tässä kohdin kannattaa luoda suhteita paikallisten yrittäjien ja yritysten kanssa. TET-jaksojen myötä kannattaa tehdä yhteistyötä ja vaihdella mielipiteitä. Myös työnantajan suunnalta voi saada vinkkejä ja toiveita koskien tutustumisjaksojen järjestämistä. Lisäksi tutustumien paikkakunnan/alueen työnantajiin mahdollistaa varmasti tutustumiskäyntejä oppilaille tai vierailevan puhujan omalle tunnille. Joidenkin oppilaiden kohdalla voi miettiä myös kohdennettuja TET-jaksoja, varsinaisten viikkojen ulkopuolella. Koko viikkoa ei tarvitse järjestää, vaan joskus muutama päiväkin auttaa oppilasta valintatilanteessa. Tätä voisi verrata vaikka siihen, että ammattiopistot ottavat mielellään oppilaita tutustumaan etukäteen eri linjojen opiskeluun, jotta tulevat opiskelupaikkavalinnat tehdään oikein tiedoin, ei kuulopuheiden mukaan.

TET-jaksoja voi toteuttaa myös siten, että tutustutaan kahteen työpaikkaan viikon aikana tai niin, että saman talon sisällä tutustutaan useisiin työtehtäviin. Tällä vältetään se, että viikon mittainen ”tutustuminen” alkaa tympäistä. Monessa työpaikassa ei ole

mahdollista antaa oppilaiden tehdä mitään, koska ammattitaito puuttuu. Pelkkä mapittaminen tai varaston siivoaminen ei tee viikosta mielekästä. Järjestelyt vaativat varmasti enemmän aikaa, mutta panostus on varmasti sen arvoista. Opinto-ohjaajan oma tietämys työpaikkojen mahdollisuuksista TET-jakson aikana antaa mahdollisuuden ohjata paikkojen valinnoissa. Lisäksi erilaiset raportit ja esittelyt luokan seinälle antavat tietoa työpaikoista myös koulun muille oppilaille.

Joiltain paikkakunnilta työelämään tutustumisjaksojen tueksi löytyy tietoa sähköisesti. Kannattaa tutustua osoitteessa peda.net Jyvässeudun mahdollisuuksiin.

TET-jaksojen yhteydessä kannattaa kertailla hyviä käytöstapoja. Niiden kertaaminen seitsemännellä vuosikurssilla nivoutuu luontevasti asiaan. Seuraavana vuonna kannattaa puhua työelämän vaatimuksista ja kerrata vaikkapa kohteliasta puhetapaa, pukeutumista, puhelinkäyttäytymistä ja aikataulujen noudattamisesta.

Yhdeksännen vuosiluokan asioina voidaan luontevasti käsitellä tulevaa työelämää ja sen vaatimuksia. Virallisten hakemusten teko on taito, jota jokainen tarvitsee. Työhakemusten ja CV:n tekoa voidaan harjoitella atk-luokassa mahdollisuuksien mukaan. Ainerajoja ylittävää yhteistyötä voi tässä tehdä äidinkielen kanssa. Maailman kutistuessa voisi ajatella hakemuksia tehtävän myös muilla kielillä. Kaikki niksit ja neuvot ovat tässä kohdin tärkeitä ja harjoittelu korvaamatonta, sillä tavoitteena on saada tulevan työnhakijan työhakemus pinkan päällimmäiseksi.

Opinto-ohjaajan oma tietämys työelämästä on oltava ajan tasalla. Yhteiskunnallinen kiinnostuneisuus ja uutisten seuraaminen on erittäin tärkeää. Syventävän kirjallisuuden lukeminen on sekä suotavaa, että mielenkiintoista. Myös oppilaat kannattaa motivoida seuraamaan aikaa ja uutisia. Tässä kohdin kannattaa miettiä, mitä mahdollisuuksia yhteiskuntaopilla ja oppilaanohjauksella voisi olla, sillä työelämä esiintyy molempien ainesisällöissä.

Ammattirulla

TAVOITE: Hahmottaa ammattien moninaisuutta ja saada materiaalia myöhempään keskusteluun tai esityksiin.

Jaa oppilaat ryhmiin. Jokainen ryhmä miettii paperille ammatteja rullan tai kehän muotoon. Lähdetään liikkeelle luokasta ja laajennetaan koko kouluun ja sitten lähiympäristöön.. kuntaan... Esimerkiksi opettaja, siistijä, erityisopettaja, kouluavustaja, rehtori, vahtimestari... myyjä, postivirkailija, taksiautoilija (kehä laajenee lähiympäristöön...)

Työtä voidaan jatkaa miettimällä kahdeksannella vuosiluokalla, missä nämä ihmiset ovat opiskelleet. Kiinnostavista ammateista voidaan tehdä esittelyjä.

Ammattilaatikko

TAVOITE: Hahmottaa ammattien moninaisuutta ja saada materiaalia myöhempään keskusteluun tai esityksiin.

Tee ruudukko ja laita kuhunkin ruutuun tieto mistä ammatteja haetaan. Sopii hyvin ryhmätyöksi.

Kun on selvitelty koulutusvaihtoehtoja, työtä voi jatkaa miettimällä, missä näitä ammatteja opiskellaan.

Vanhempien, setien, enojen ja tätien ammatteja	Eläinten parissa työskentelevien ammatteja	Kauppakeskuksen ammatteja
Tehtaan ammatteja	Liikenteen ammatteja	Lasten parissa työskentelevien ammatteja
Fysiikkaa/kemiaa hyödyntäviä ammatteja	Ruokaan liittyviä ammatteja	Käsityöammatteja

Etätyö, osa-aikatyö, yötyö...

TAVOITE: Ymmärtää työhön liittyviä käsitteet. Lisää/poista sanoja tarvittaessa.

Laadi A4/A5 kokoinen ruudukko. Voidaan tehdä yhdessä kalvolle, yksin tai ryhmässä.

	Mitä tarkoittaa	Esimerkki ammatteja	Plussat	Miinukset	Muuta
etätyö					
osa-aikatyö					
yötyö					
kesätyö					
määräaikainen työ					
vuorotyö					
päätetyö					
pätkätyö					
hoivatyö					

Elokuvien ammatit; totta vai tarua?

TAVOITE: Saada oppilaat hoksaamaan ammatteja arkipäivän tapahtumista. Mediakriittisyys!!

Oppilaat saavat valita tv-ohjelman/sarjan, jota seuraavat muutaman jakson ajan. Sarjasta listataan siinä esiintyviä ammatteja. Tunnilla tehtävän purkamisen yhteydessä kiinnitetään huomiota siihen, että television välittämä kuva ammasteista ei aina ole realistinen.

AmmatINVALINTATEHTÄVÄ

TAVOITE: Opettaa oppilaat itse käyttämään ja etsimään tietoa internetistä

Työvoimahallinnon sivuilta www.mol.fi/avo löytyy ammatinvalinta ohjelma. Paneudu ohjelmaan ensin itse, jotta voit käyttää sitä vaikkapa ohjaustilanteessa. Tuloksia voi tallentaa ja tulostaa.

Ohjelmassa on valmiita ammatinkuvauksia, jota voi myös hyödyntää sellaisenaan. Tarkasta onko kuvaukset päivitetty.

Otetaan tet tosissaan

TAVOITE: Auttaa tet-paikkojen etsinnässä.

Listaa viisi ammattia joista olet kiinnostunut

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Missä niihin voisit Jyväskylässä tutustua?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Katso yhteistiedot netistä

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Nyt reippaasti ottamaan yhteyksiä mielenkiintoisiin työpaikkoihin!

Tet-haastattelu

TAVOITE: Syventää TET-viikon antia ja antaa materiaalia tunnilla käytävään keskusteluun, esimerkiksi työelämän vaatimuksista.

Laadi kaksipuoleinen moniste.

Hyvä ammattilainen!

Vastaamalla nuoren kysymyksiin, annat meille arvokasta tietoa työelämästä ja pohjaa keskusteluille vaatimuksista sekä mahdollisuuksista. Käsittelemme vastuksia oppilaanohjauksen tunneilla. Jos kysyttävää, minut tavoittaa numerosta ????

Vaivannäöstäsi kiittää

opinto-ohjaaja ?????? koululta

Työpaikka/työnantaja _____

Haastateltavan ammatti _____

Vastaukset kirjasi _____

(oppilaan nimi)

Millainen koulutus sinulla on?

Millaisia tietoja ja taitoja tarvitset työssäsi?

Mitkä ovat työsi hyvät puolet?

Mitä epäkohtia työhösi liittyy?

Mitä muita töitä olet elämäsi aikana tehnyt?

Kenen kanssa teet yhteistyötä?

MITÄ NEUVOJA ANTAISIT TÄMÄN PÄIVÄN NUORILLE, JOTKA HAKEUTUVAT TYÖELÄMÄÄN! (Näistä vastauksista tehdään yhteenveto. Ne ovat pohjana keskustelulle työelämän vaatimuksista.)

Etsi kaverille töitä

TAVOITE: Saada oppilaat keskustelemaan erilaisista ammattimahdollisuuksista. Kannustaa oppilaita etsimään omia vahvuuksia ja miettiä niiden hyödyntämistä ja kohdentamista työelämässä.

Oppilas vastaa kysymyksiin ja antaa paperin parille. Parin tehtävänä on miettiä, minkä tyyppisiin ammatteihin kaveri soveltuisi.

Lisää kohtia tarvittaessa.

KUVAILE ITSEÄSI VIIDELLÄ ADJEKTIIVILLA

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

MAINITSE VIISI HARRASTUSTA JOITA HARRASTAT TAI HALUAISIT HARRASTAA

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

KIRJAA VIISI ASIAA MISTÄ ET PIDÄ

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Vaihda monisteet kaverin kanssa. Arvioi vastauksia ja ehdota kaverillesi hänelle sopivia ammatteja.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kehityshankkeen toteuttaminen parityönä oli sekä haastavaa että antoisaa. Suurimmaksi haasteeksi muodostuivat aikaresurssi sekä töiden tasapuolinen jakaminen. Erityisen antoisina koimme keskustelut, joissa korostui kokemusten jakaminen ja uusien ideoiden tuottaminen. Tasavertaisina kollegoina jatkamme yhteistyötä edelleen ja siitä on varmasti hyötyä oman työmme kehittämisessä nyt ja tulevaisuudessa. Haluamme kannustaa kaikkia avoimeen yhteistyöhön ohjaajakollegoiden kanssa. Ajatustenvaihto ja kiinteiden verkostoiden luominen avartaa ja tukee ohjaajan työtä.

Oma työuramme opinto-ohjaajana on vielä hyvin alullaan. Muistamme hyvin miltä tuntui aloittaa ohjaustyö ilman aiempaa kokemusta ja alan koulutusta. Oli hyvin työlästä hahmottaa peruskoulun ohjauksen kokonaiskuva ja löytää kunkin vuosiluokan ”avainkysymykset”, joihin tulisi oppituntien puitteissa keskittyä. Tavoitteenamme oli kehityshankkeemme myötä tarjota ”Kättä pidempää” uraansa aloittaville opinto-ohjaajille. Työmme sisältää pienen teoriakatsauksen sekä taustaa peruskoulun ohjaustyöstä. Toivomme, että ideoistamme oppituntien materiaaliksi on hyötyä. Tuntimateriaalit ovat vapaasti työstettävissä ja muokattavissa kunkin käyttäjän omien tarpeiden mukaisiksi. Itse olemme tyytyväisiä siihen, että nyt käytössämme on itse tuotettu ”ideapankki”, jota voimme käyttää omassa ohjaustyössämme peruskoulussa.

Tavoitteenamme oli tutustua ohjauksen kolmeen teoriaan ja tuoda ne mahdollisimman lähelle käytännön ohjaustyötä. Halusimme samalla selkiyttää omaa ohjauksikäsitteistämme ja tiedostaa teorian, jotka ovat omien ohjauksikäytänteidemme taustalla. Ratkaisukeskeinen ohjauksen teoria tuntui tukevan parhaiten nykyistä ohjauksikäsitteistämme. Etenkin ratkaisukeskeisen teorian korostama asiakaskeisyys sekä positiivinen suhtautuminen tulevaisuuteen näkyy omassa ohjaustyössämme.

Pärjääkö opinto-ohjaaja ilman oppikirjaa? Etsimme työmme lomassa vastausta tähän kysymykseen. Työn edetessä totesimme, että ilman oppikirjaa on mahdollista toimia, mutta oppikirja helpottaa suuresti oppituntien pitoa. Oppikirjan myötä oppilaalle avautuu helpommin ja selkeämmin opinto-ohjauksen sisältöalueet ja niiden muodostama kokonaisuus. Ilman oppikirjaa opinto-ohjaajalle on hyvin työlästä valmistella tuntimateriaali ja herääkin väistämättä ajatus kannattaako opinto-ohjaajan käyttää aikaansa tuntimateriaalin kehittämiseen, kun kirjatkin on keksitty?

Henkilökohtainen ohjaus vie ison osan peruskoulun opinto-ohjaajan ajasta. Tärkeää olisi, että ohjaajalla riittäisi aika kiireettömästi tavata jokainen ohjattava säännöllisesti. Omassa ohjaajan työssämme olemme kokeneet riittämättömyyttä etenkin lukuvuoden alussa, kun opinto-ohjaajan tulisi tavata kaikki koulun uudet seitsemäsluokkalaiset. Kehityshankkeen yhteydessä mietimme erilaisia henkilökohtaisen tapaamisen toteuttamismuotoja ja toteutimme materiaalia tapaamisten tueksi. Meissä heräsi halu kehittää henkilökohtaisen ohjauksen lisäksi laadukasta ja toimivaa pienryhmäohjausta.

Kehityshanke auttoi meitä jäsentämään omaa ohjaustyötämme. Koimme saavamme kehityshankkeen myötä runsaasti uusia ideoita ja ajatuksia oman työmme tueksi ja kehittämiseksi. Suurena rikkautena koimme tasavertaisen keskustelun ja ajatustenvaihdon, joka on hyvä lisä opinto-ohjaajalle tärkeässä verkostoitumisessa.

LÄHTEET

Aalto, M. 1998. Hyvä.X.Ryhmä.X. Toimintakokemusaineisto kouluille. Helsinki: Nuorisokasvatussäätiö. –Erilaisia harjoituksia ryhmän turvallisuuden kehittämiseksi, mm. itsetuntemus- ja yhteistyöharjoituksia

Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. Helsinki: My generation Oy.

Alanen, S., Hiekkataipale, J., Kauttu, P., Siippainen, M. 2004. Peruskoulun oppilaanohjauksen suunta. Porvoo: WSOY

Furman, E. 1998. Auta lasta kasvamaan. Helsinki: Yliopistopaino.

Heikkinen, R., Kiviniemi T., Koski E., Perämäki S., Öhman E. 2002. Futurix. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Heikkinen, R., Kiviniemi T., Koski E., Perämäki S., Öhman E. 2002. Futurix.Ammattiopas. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Ikonen, O. 2000. Oppimisvalmiudet ja opetus. Hyväsylä: PS-kustannus.

Jarasto, P., Sinervo, N. 1999. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Keltinkangas-Järvinen, L. 1994. Hyvä itsetunto. Porvoo:WSOY.

Kupias, P. Oppia opetusmenetelmistä. Helsinki: Oy Edita Ab

Lairio, M., Puukari, S. 2001. Muutoksista mahdollisuuksiin. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Lawrence, D. 1987. Enchancing self-esteem in the classroom. London: Paul Chapman Publishing.

Olweus, D. 1992. Kiusaaminen koulussa. Suom. M.Mäkelä. Helsinki: Otava.

Onnismaa, P., Pasanen, H., Spangar, T. 2000. Ohjaus ammattina ja tieteenalana 1. Jyväskylä: PS-kustannus.

Onnismaa, P., Pasanen, H., Spangar, T. 2002. Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2. Jyväskylä: PS-kustannus.

Onnismaa, P., Pasanen, H., Spangar, T. 2004. Ohjaus ammattina ja tieteenalana 3. Jyväskylä: PS-kustannus.

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994. 1996.3., korj.painos. Helsinki: Opetushallitus

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Vammala: Opetushallitus

Siponen, U. 2003. Sosioemotionaalisen kasvun tukeminen koulussa. Jyväskylä

Yrjönsuuri, R., Yrjönsuuri, Y. 2003. Opiskelu, oppiminen, osaaminen. Hamina: Oy Kotkan Kirjapaino Ab.

LIITE

DNO 12/011/ 2005 MÄÄRÄYS
X Velvoittavana noudatettava
OHJE_Ei velvoittava

PÄIVÄMÄÄRÄ 10.5.2005

SÄÄNNÖKSET, JOIHIN
TOIMIVALTA
MÄÄRÄYSTEN ANTAMISEEN
PERUSTUU

Lukiolaki (629/98 19 §:n 2 mom.)
Laki ammatillisesta koulutuksesta
(630/98 26 §:n 2 mom.)
Asetus ammatillisen koulutuksen
ja lukiokoulutuksen
yhteishakujärjestelmästä (1197/98
3 §:n 1 mom.)

VOIMASSAOLOAIKA
10.5.2005 lukien

KUMOAA MÄÄRÄYKSEN
18/011/2004, 3.6.2004

Ammatillisen peruskoulutuksen, lukiokoulutuksen ja perus-
opetuksen järjestäjät, yhteishaussa mukana olevien
kansanopistojen ylläpitäjät, lääninhallitukset

**AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JA LUKIOKOULUTUKSEN YHTEISHAKU-
JÄRJESTELMÄN AIKATAULU V. 2006**

Opetushallitus on päättänyt lukiolain (629/98) 19 §:n 2 momentin, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/98) 26 §:n 2 momentin sekä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmästä annetun asetuksen (1197/98) 3 §:n 1 momentin nojalla ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmän aikataulun vuonna 2006.

Tämä päätös tulee voimaan 10.5.2005. Sitä sovelletaan ensimmäisen kerran otettaessa opiskelijoita elokuussa 2006 alkavaan koulutukseen.

I Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmän aikataulu syksyllä 2006 alkavaan koulutukseen

1. Yleinen hakuaika opintoihin on 30.1. – 21.2.2006. Hakemusten on oltava perillä lääninhallituksissa viimeistään 21.2.2006 klo. 16.15.
2. Perusopetuksen päättöluokkalaisten ja lisäopetuksessa opiskelevien hakuaika on 27.2. – 21.3.2006. Hakemusten on oltava perillä lääninhallituksissa viimeistään 21.3.2006 klo 16.15. Kuitenkin Esivalintamateriaali pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin

kutsumista varten on toimitettava ammatillista koulutusta järjestäville oppilaitoksille viimeistään 28.3.2006.

3. Mahdollisten pääsy- ja soveltuvuuskokeiden tulokset on palautettava lääninhallitukseen viimeistään 9.5.2006.
4. Perusopetuksen ja lisäopetuksen päättöarvostelutiedot on toimitettava lääninhallituksille viimeistään 30.5.2006.
5. Valintamateriaali on toimitettava oppilaitoksille viimeistään 14.6.2006.
6. Valintojen tulokset saa ilmoittaa hakijoille aikaisintaan 16.6.2006.
7. Hakijoiden on ilmoitettava opiskelupaikan vastaanottamisesta oppilaitokselle viimeistään oppilaitoksen ilmoittamana päivänä.
8. Yhteishaussa jätetyn hakemuksen voimassaolo päättyy 31.7.2006.

II Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmän aikataulu tammikuussa 2007 alkavaan koulutukseen

1. Haku aika opintoihin on 4.9. – 15.9.2006. Hakemusten on oltava perillä lääninhallituksissa viimeistään 15.9.2006 klo.16.15.
2. Esivalintamateriaali pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin kutsumista varten on toimitettava ammatillista koulutusta järjestäville oppilaitoksille viimeistään 9.10.2006.
3. Mahdollisten pääsy- ja soveltuvuuskokeiden tulokset on palautettava lääninhallitukseen viimeistään 27.10.2006.
4. Valintamateriaali on toimitettava oppilaitoksille viimeistään 10.11.2006.
5. Valintojen tulokset on ilmoitettava hakijoille viimeistään 17.11.2006.
6. Hakijan on ilmoitettava opiskelupaikan vastaanottamisesta oppilaitokselle viimeistään oppilaitoksen ilmoittamana päivänä.
7. Yhteishaussa jätetyn hakemuksen voimassaolo päättyy 31.12.2006.

Pääjohtajan

Kirsi Lindroos

Suunnittelujohtaja

Petri Pohjonen

TIEDOKSI

Ammatillista peruskoulutusta antavat oppilaitokset
 Lukiokoulutusta antavat oppilaitokset
 Peruskoulut ja niitä korvaavat koulut
 Yhteishaussa mukana olevat kansanopistot
 Opetusministeriö
 Työministeriö
 Työministeriö/työvoiman kehittäminen ja ohjaus -tiimi
 Työvoima- ja elinkeinokeskukset sekä työvoimatoimistot
 Suomen Kuntaliitto
 Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
 Suomen opinto-ohjaajat ry
 Suomen Kauppaopiskelijoiden Liitto
 Suomen Tekniikan Opiskelijoiden Liitto
 Suomen Terveystieteiden Opiskelijoiden Liitto
 Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI ry
 Suomen Lukiolaisten Liitto ry
 Pääesikunta/koulutusosasto
 Kansaneläkelaitos/Eläke- ja toimeentuloturvaosasto
 Ålands Landskapsregering, utbildnings-och kulturavdelningen
 TietoEnator Oyj /Government Services Finland